

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Petra Staufčíková

Institut předsednictví

Diplomová práce

Olomouc 2010

Já, níže podepsaná Petra Staufčíková, autorka diplomové práce na téma Institut předsednictví, která je literárním dílem ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., dávám tímto jako subjekt údajů svůj souhlas ve smyslu § 4 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb., správci:

Univerzita Palackého v Olomouci, Křížkovského 8, Olomouc 771 47,
Česká republika

ke zpracování osobních údajů v rozsahu: jméno a příjmení v informačním systému, a to včetně zařazení do katalogů, dále ke zpřístupnění jména a příjmení v katalogích a informačních systémech UP, a to včetně neadresného zpřístupnění pomocí metod dálkového přístupu. Údaje mohou být takto zpřístupněny uživatelům služeb Univerzity Palackého. Realizace zpřístupnění zajišťuje ke dni tohoto prohlášení vnitřní složka UP, která se nazývá Informační centrum UP.

Souhlas se poskytuje na dobu ochrany autorského díla dle zákona č. 121/2000 Sb.

Prohlašuji, že moje osobní údaje výše uvedené jsou pravdivé.

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: Institut předsednictví zpracovala sama a uvedla jsem všechny použité prameny“.

Olomouc, říjen 2010.....

Chtěla bych poděkovat JUDr. Michalovi Petrovi Ph.D. za vedení mé diplomové práce, za cenné rady, připomínky a trpělivost, dále pak Eurocentru Olomouc, Úřadu vlády a Ministerstvu zahraničních věcí ČR za poskytnutí informací a materiálů o českém předsednictví. Také děkuji své rodině a přátelům za podporu při studiu.

Obsah:

1. Úvod	7
2. Historie a ukotvení institutu předsednictví v primárním právu.....	9
2.1. Počátky.....	9
2.2. Po přijetí Římský smluv.....	9
2.3. Po přijetí Smlouvy o EU.....	14
2.4. Ústavní smlouva pro Evropu.....	17
2.5. Úprava v Lisabonské smlouvě.....	18
3. Mechanismus rotace – ustavování předsednického státu.....	20
4. Funkce předsednictví.....	23
5. Priority a příprava státu na roli předsednického státu.....	26
5.1. Příprava priorit.....	26
5.2. Přípravy státu na předsednictví - jak se nejlépe připravit na roli předsednického státu?.....	27
6. Prezentace a komunikace předsednictví.....	30
7. Role předsednictví na zasedání REU a summitu Evropské rady.....	32
7.1. Zasedání REU.....	32
7.2. Summit.....	34
7.3. Shrnutí role předsednictví na zasedání dle Jednacího řádu.....	35
8. Vnitropolitický význam předsednictví.....	36
9. Hodnocení předsednictví.....	37
9.1. Hodnocení předsednictví.....	37
9.2. Nejúspěšnější předsednictví.....	37
9.2.1. Německé předsednictví 2007.....	37
9.2.2. Portugalské předsednictví.....	39
9.2.3. Slovinské předsednictví.....	39
9.2.4. Francouzské předsednictví pod vedením N. Sarkozyho.....	40
10. Změny týkající se předsednictví, které přináší Lisabonská smlouva.....	43
10.1. Řízení EU po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost.....	43
10.1.1. Evropská rada.....	43
10.1.2. Rada Evropské unie.....	44
10.2. Stálý předseda Rady.....	45
10.3. Vysoký představitel Unie pro SZBP.....	47
10.4. Španělské předsednictví.....	49

11. České předsednictví.....	51
11.1. Přípravy na roli předsednického státu.....	51
11.2. Priority českého předsednictví.....	53
11.3. Průběh českého předsednictví a důležité události, které se během něj staly.....	56
11.4. Pád vlády během předsednictví.....	60
11.5. Zhodnocení českého předsednictví.....	63
12. Závěr.....	65
13. Summary.....	66
14. Prameny a literatura.....	67
14.1. Literatura.....	67
14.2. Internetové zdroje.....	67
14.3. Právní předpisy.....	67
14.4. Noviny a časopisy.....	68
14.5. Další zdroje.....	68

Seznam použitých zkratk:

CAP	Common Agriculture Politics (Společná zemědělská politika)
COREPER	Výbor stálých zástupců
JEA	Jednotný evropský akt
EHS	Evropské hospodářské společenství
EK	Evropské komise
EP	Evropský parlament
EPS	Evropská politická spolupráce
ER	Evropská rada
ES	Evropská společenství
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
EU	Evropská unie
HMU	Hospodářská a měnová unie
GAERC	Rada pro všeobecné a vnější vztahy
SEU	Smlouva o EU
JaV	Spolupráce v oblasti vnitra a justice
SZBP	Společná zahraniční a bezpečnostní politika

1. Úvod

Předsednictví je velmi důležitým institutem EU. Každý půlrok jeden ze členských států se ujímá vedení tohoto celku. Je na něm, zda se prosadí, zda jeho předsedání bude mít váhu, nebo bude jen loutkou a na jeho předsednictví v Radě si nikdo kromě autorů odborné literatury nevzpomene. V tomto případě velmi záleží na tom, kdo je v předsedající zemi hlavou vlády či hlavou státu, neboť právě on se stává na půl roku „šéfem“ celé EU. Pokud je to osoba výrazná, jako je např. francouzský prezident Nicolas Sarkozy, na předsednictví se jen tak nezapomene, EU bude skutečně v pohybu a něco se v ní bude dít. Takové předsednictví bude silné. A to EU potřebuje.

Není však důležitá jen osoba předsedy, ale je také důležité, aby onen předseda Rady měl podporu ve své zemi, především podporu opozice. Pokud totiž musí řešit problémy ve své zemi, nemá tolik času zabývat se záležitostmi evropskými. A také není nejlepší pro předsedající zemi, když její prezident má jiný názor na zahraniční politiku než vláda samotná.

Po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost se situace změnila a je jedno, zda v čele státu stojí Nicolas Sarkozy, Angela Merkel nebo kdokoliv jiný. Předsedou Evropské rady se stává stálý předseda Rady volený na 2,5 roku, kterým se jako první stal dnes již belgický politik, do té doby neznámý a nenápadný obdivovatel japonských veršů, Herman Van Rompuy. Zde bychom si mohli položit otázku, jakou budou mít jeho rozhodnutí váhu. Bude jen loutkou v rukách Francie, Německa, Spojeného království, nebo si dokáže prosadit svou? To záleží na něm. Stejně jako nově zvolená evropská „ministryně zahraničí“ baronka Catherine Ashton. Někteří jim velké šance nedávají, já se také pokusím na tuto otázku odpovědět.

Cílem mé práce je popsat celkově institut předsednictví a na základě toho zhodnotit, jaké bylo předsednictví před Lisabonskou smlouvou a jaké je po Lisabonské smlouvě. Proto se budu zabývat hlavně institutem předsedy Rady a jeho úlohou během předsednictví.

Tato práce je koncipována tak, že je založena na „aktuálních“, převážně tiskových zprávách.

Struktura mé diplomové práce bude následující:

Nejprve bych se chtěla věnovat předsednictví obecně, jeho historii, fungování, úpravě v primárním právu, průběhu. Poté se budu věnovat nejnovějším úpravám v primárním právu, tedy funkci stálého předsedy Rady, kterou zavádí Lisabonská smlouva. Poté českému předsednictví samotnému. Připravila se ČR na tuto svou premiéru dobře? Jak zvládla svou

roli v čele Evropy? Ovlivnil úspěch českého předsednictví pád vlády? Na tyto otázky se pokusím odpovědět.

2. Historie a ukotvení institutu předsednictví v primárním právu

2.1. Počátky

Institut předsednictví provází evropskou integraci prakticky od jejího počátku. Zmínku o něm nacházíme již ve Smlouvě o ESUO v článcích 27 a 28. Prvně jmenovaný definuje předsednictví jako tříměsíční a jeho výkon jako rotační dle abecedního pořádku. Ve článku 28 pak můžeme najít hlavní úkoly předsednictví a to svolávání jednání Rady na žádost Vysokého úřadu či členského státu. Tento článek také zakotvuje pozici předsednictví jako mluvčího Rady se členskými státy. Podrobněji pak o tomto institutu pojednává Prozatímní jednacím řád Zvláštní rady ministrů přijatý v září 1952. Ukládá v něm předsednictví povinnost připravovat jednání Rady a navrhnout agendu jednání (čl. 2). Čl. 4 pak upravuje pravomoc předsednictví podepisovat zápisy z jednání Rady. Činí tak společně se sekretariátem Rady. Kromě organizační a komunikační funkce předsednictví žádné další úkoly či limity v primárním právu nedostalo.

2.2. Po přijetí Římský smluv

Podepsání tzv. Římský smluv¹ v březnu 1957 přineslo ve vývoji předsednictví první historickou změnu. Důsledkem těchto smluv byl vznik dalších dvou Rad ministrů, tedy dalších dvou předsednictví:

- Předsednictví EHS bylo upravováno čl. 146 Smlouvy o založení EHS, který stanovuje délku mandátu na 6 měsíců, uplatňuje se zde rotační princip dle abecedního pořádku. Čl. 147 pak stanovuje jedinou povinnost předsednictví, a to svolávání jednání Rady. Má tak činit z vlastní iniciativy nebo na žádost členského státu. Toto předsednictví se omezilo kromě limitovaných organizačních úkolů na vyjádření politické rovnosti členských států. V ustanoveních Prozatímního jednacím řádu Rady EHS, týkajících se předsednictví, lze nalézt základy významu předsednictví. Předsednictví má plnit funkci reprezentanta Rady v kontaktu s dalšími institucemi EHS.²
- Předsednictví Rady EUROATOM – to mělo stejné nastavení jako předsednictví Rady ministrů EHS. Ukotveno bylo v čl. 116 a 117 Smlouvy o založení EUROATOM.

¹ Římské smlouvy – Smlouva o založení EHS a Smlouva Evropského společenství pro atomovou energii

² KANIOK, Petr. *Předsednictví Rady EU : příběh půlstoletí*. Petr Kaniok. 1. vyd. Brno : Masarykova univ., 2008. Monografie ; 22. 173 s. ISBN 978-80-210-4765-5. s. 18

Všechna tři předsednictví tedy plnila stejnou funkci – řídila jednání Rady a zastupovala Společenství navenek.

Slučovací smlouva, která byla podepsána v dubnu 1965, stanovila pro všechna společenství jednu sadu institucí. To se týkalo rovněž předsednictví. Jeho mandát byl stanoven na 6 měsíců, jak je tomu dodnes. Pořadí zůstalo dle abecedy, jeho sled byl taxativně uveden v čl. 2 Slučovací smlouvy – Belgie, Německo (myšleno Spolková republika Německo), Francie, Itálie, Lucembursko a Nizozemí. Dále byla předsednictví ponechána iniciativa svolání jednání Rady, buď z vlastní iniciativy nebo na žádost členského státu. Přípravu jednání má na starosti COREPER.

Pokud jde o tzv. summity, první proběhl na základě francouzské iniciativy 10.-11. února 1961 v Paříži. Na pořadu dne bylo zkoumání alternativ případné modifikace zakládajících smluv na základě Fouchetova plánu.

Od poloviny 60. let 20. století roste význam předsednictví – mění se klima ve Společenství a také je patrný útlum počátečního supranacionálního impulsu a integrační rámec zahajuje období mezivládního paradigmatu. Velkou roli sehrálo také úspěšné rozšíření ES o Velkou Británii, Dánsko a Irsko, vznik Evropské politické spolupráce, vytvoření Evropské rady či např. rozvoj zahraniční agendy s třetími zeměmi. Tyto a další impulsy postupně vedly k nutnosti definovat další konkrétní úkoly pro předsedající zemi – tak se stalo dalšími politickými dohodami. Jako nejvhodnější způsob řízení EPS se jevilo rotační předsednictví. V červenci 1970 byla přijata Davignonova zpráva, která hodnotila proces evropské integrace především na poli zahraniční politiky, a na jejím základě byla přijata v říjnu 1970 Lucemburská zpráva. V souvislosti s EPS a předsednictvím tato zpráva navrhovala v čl. 1 druhé části, aby se ministři zahraničí setkávali minimálně jednou za půl roku, a to na základě iniciativy předsedající země. V 2. části dostalo předsednictví za úkol řídit konzultace mezi ministry zahraničí v případě závažné zahraničněpolitické krize, čl. 3 pak zřídil Politický výbor, jehož jednání mělo rovněž svolávat předsednictví.³

Na Lucemburskou smlouvu navázala v červenci 1973 Kodaňská smlouva, kterou bylo předsednické zemi uloženo dohlížet na uplatňování závěrů schůzek ministrů zahraničí. Zde byl také poprvé vysloven předpoklad spolupráce mezi předsednictvím a dalšími členskými státy, a to v souvislosti s administrativou EPS. O rok později na jednání ministrů zahraničí v Gymnichu se rozhodlo o tom, že předsednictví bude plnit roli mluvčího EPS ve vztazích vůči neunijním státům.

³ KANIOK, Petr. *Předsednictví Rady EU : příběh půlstoletí*. Petr Kaniok. 1. vyd. Brno : Masarykova univ., 2008. Monografie ; 22. 173 s. ISBN 978-80-210-4765-5. s.20 - 21

Důležitým momentem byl vznik Evropské rady v prosinci 1974. Předsedové vlád a hlavy států se však scházeli již od 50. let, ale teprve závěrečným komuniqué summitu v Paříži dostala tato jednání pevný rámec a byla zařazena do funkčního rámce ES.⁴ Tento krok byl z hlediska předsednictví první událostí, která se uskutečnila v „předsednictví devíti“. K 1. lednu 1973 se rozšířil počet členských zemí, a tím došlo i k upravení rotačního systému. Předsednictví však stále nebylo ukotveno v primárním právu. To způsobovalo problémy v návaznosti jednotlivých předsednictví, a proto od poloviny 70. let 20. století začínaly vznikat návrhy na reformy předsednictví a jeho ukotvení v primárním právu.

První návrh byl předložen Komisi v červnu 1975. Zde ale o předsednictví zmínku nenajdeme, neboť Komise si budoucí strukturu institucí dokázala představit i bez něj.

Problematikou předsednictví se zabývala až tzv. Tindemansova zpráva z prosince 1975, která ve vztahu k předsednictví navrhovala příklon k větší kontinuitě, kterou mělo zajistit prodloužení mandátu předsednictví ze 6 na 12 měsíců, a také k větší sevřenosti a spolupráci předsednictví s EP. Zpráva ale také navrhovala jisté oslabení předsednické funkce – Rada či ER měla dostat právo pověřit Komisi, členský stát nebo jednotlivce jednat za celé Společenství. Tyto změny Zpráva navrhovala učinit formou změny primárního práva. Výsledek této Zprávy však byl v politické praxi nulový – byla sice zaznamenána, ale také všeobecně zapomenuta.⁵

O další reformní kroky se pokusil francouzský prezident Valéry Giscard d'Estaing, který se snažil o změnu vnitřních procedur jednání ER. Tyto výsledky, které směřovaly k posílení předsednictví, byly Závěry ER, která se sešla v červnu 1977 v Londýně. Závěry se zaměřily na způsob práce ER.

V červenci 1979 byl přijat Jednací řád Rady ES, který ale prakticky žádnou změnu do organizace předsednictví nepřinesl. To dostalo stejné úkoly jako v Prozatímním Jednacím řádu EHS. Výjimkou je jen upřesnění časových lhůt, např. ve vztahu k časovým programům jednání Rady – dle čl. 1 Jednacího řádu Rady ES muselo předsednictví zaslat ostatním státům schéma schůzek Rady 7 měsíců před začátkem předsednictví.

Důležitým mezníkem se stal prosinec 1979, kdy se ER v Bruselu rozhodla vytvořit první hodnotící těleso, které mělo za úkol zhodnotit stav a funkčnost institucí ES a navrhnout zlepšení jejich činnosti. Závěry tzv. Výboru tří moudrých mužů – Barendra Biesheuvela, Edmunda Della a Roberta Majorlina – navrhovaly v souvislosti s předsednictvím jeho

⁴ KANIOK, Petr. *Předsednictví Rady EU : příběh půlstoletí*. Petr Kaniok. 1. vyd. Brno : Masarykova univ., 2008. Monografie ; 22. 173 s. ISBN 978-80-210-4765-5. s. 22

⁵ KANIOK, Petr. *Předsednictví Rady EU : příběh půlstoletí*. Petr Kaniok. 1. vyd. Brno : Masarykova univ., 2008. Monografie ; 22. 173 s. ISBN 978-80-210-4765-5. s. 22-23

posílení, a to především ve smyslu organizační kontroly a možnosti vytvářet politické podněty. Zpráva rovněž zdůraznila důležité skutečnosti:

- 1) Stát, který předsedá ES, má jisté pevně dané závazky, které musí splnit, má-li být předsednictví funkční.
- 2) Předsednictví by mělo mít takovou autoritu, aby bylo schopno prosadit pořádek a řád jak v Radě, tak v jí podřízených orgánech – k tomu potřebuje silného předsedu. Tato autorita nemá vycházet z velikosti státu.
- 3) Úspěšné předsednictví musí dle Zprávy tři moudrých disponovat dostatečnými personálními a organizačními zdroji.

Tato Zpráva je důležitá také v tom, že poprvé komplexně definovala úkoly předsednictví:

- svolávání schůzí Rady ministrů
- odpovědnost za přípravu agendy
- odpovědnost za oběh a zveřejňování důležitých dokumentů
- odpovědnost za rozdělení času při mítincích
- odpovědnost za formulaci a implementaci závěrů jednání

Úspěch předsednictví dle této Zprávy závisí na technické výkonnosti, na silné a politicky citlivé kontrole projednávání dílčích bodů. Předsednictví musí pro agendu vybrat otázky, které jsou nejdůležitější, nejnaléhavější a připravené pro jednání. Musí se vyhnout maření času a zmatenosti na mítincích. Debatu pak musí řídit takovým směrem, který vede k řešení užitím vhodné kombinace patřičných zbraní, ke kterým patří nátlak, vyjednávání, kompromisní návrhy, časový nátlak, hlasování, etc.

Navzdory všemu tyto Závěry realizovány nebyly, přesto reformní aktivity a pokusy reformovat předsednictví neustaly. Vzhledem ke vzrůstající agendě EPS se jich chopily členské státy. Vzrůstající agenda EPS vedla velké země k „nevyslovenému pocitu“, že malé předsednické státy potřebují podporu větších a respektovanějších zemí, jedná-li se o plnění funkce zahraniční reprezentace ES. Za britského předsednictví tak vznikla v září 1981 Zpráva o evropské politické spolupráci. Jejím důležitým produktem byl vznik tzv. trojky, tj. 3-členného týmu, složeného ze zástupců předešlého, současného a nastupujícího předsednictví. Její činnost měla rozšířit možnosti a schopnosti předsednictví zastupovat a hájit zájmy ES navenek bez ohledu na velikost a politickou váhu předsednického státu.⁶

⁶ KANIOK, Petr. *Předsednictví Rady EU : příběh půlstoletí*. Petr Kaniok. 1. vyd. Brno : Masarykova univ., 2008. Monografie ; 22. 173 s. ISBN 978-80-210-4765-5. s. 25

Dalším důležitým dokumentem ve vztahu k předsednictví byla Slavnostní deklarace o Evropské unii, která vznikla na summitu ER v červnu 1983 ve Stuttgartu a která požadovala zefektivnění EPS pomocí posílení pozice předsednictví. To mělo být posíleno pomocí iniciačního práva, koordinace a reprezentace ES ve vztahu ke 3. zemím. Deklarace uložila ER odeslat zprávu EP po každém zasedání a nikoliv v dosavadní jednoleté frekvenci. Posílila se vazba předsednictví na EP – ER měla po každém svém jednání prostřednictvím předsednictví přednést zprávu EP, předsednictví pak mělo informovat EP nejméně jedenkrát za svůj mandát. Předsedající země také dostala za úkol představit EP svůj program a následně v závěru svého působení zhodnotit dosažené cíle. Jednou za rok pak mělo předsednictví informovat EP o poroku dosaženém v EPS, o aktivitách EPS měl být EP předsednictvím informován průběžně.

Tato deklarace poprvé přiznává předsednictví širší rozměr než jen organizační. Předsednictví, jehož úkoly byly dosud zmiňovány izolovaně, zde dostává podobu komplexního angažmá. Mimo primárním právem přiznané organizační dimenze má předsednictví přiznané v této deklaraci také reprezentační úkoly a programovou funkci.

Reformy probíhaly také na poli ER, která se sešla v červnu 1984 ve Fontaibleu. Vznikl tzv. Spaakův výbor, který předložil v roce 1958 březnové ER tzv. Doogovu zprávu, jejíž text se na předsednictví zaměřil ve dvou směrech:

- 1) EPS – zpráva navrhovala podstatné zformalizování EPS, ve vztahu k předsednictví např. zřízením stálého sekretariátu EPS, který by předsednictví umožnil zajištění větší kontinuity při výkonu EPS
- 2) Reforma Rady – požadavek na snížení počtu sektorových konfigurací a omezení předsednictví při svolávání hlasování v Radě⁷

Velký přelom nastal přijetím Jednotného evropského aktu, ve kterém byla kromě jiného formálně zavedena ER do smluvního rámce ES. Úkoly předsednictví související s agendou EPS kodifikací získaly formu primárního práva a to jej z právního hlediska posílilo. Takto byl potvrzen také vztah k EP, kde navíc došlo k zavedení procedury spolupráce – angažující předsednictví ještě více dostalo do kontaktu (jako mluvčího ER) s EP při schvalování legislativních návrhů. Pro praxi předsednictví byl také velmi důležitý návrat k hlasování kvalifikovanou většinou v Radě, což při zvyšujícím se počtu členských států znamenalo zdůraznění vyjednávací funkce předsednictví. Předsedající země dostala za úkol pravidelně informovat EP a zajistit, aby jeho připomínky byly brány v potaz. V rámci EPS

⁷ KANIOK, Petr. *Předsednictví Rady EU : příběh půlstoletí*. Petr Kaniok. 1. vyd. Brno : Masarykova univ., 2008. Monografie ; 22. 173 s. ISBN 978-80-210-4765-5. s.26

měla pak předsedající země iniciovat podněty, řídit spolupráci a organizovat časový rozvrh EPS.⁸ JEA obsahoval také závazek k dokončení vnitřního trhu – aby bylo dosaženo tohoto cíle, bylo třeba funkčního a komunikativního předsednictví.⁹

Pokud jde o Jednací řád Rady, ten byl v červnu 1987 poprvé upraven od roku 1979. Došlo k prodloužení lhůty, v které mělo předsednictví zasílat ostatním státům plán agendy jednání z 10 dnů na nejméně 14 dnů před jednáním, jak uvádí čl. 2. V čl. 5 je předsednictví uloženo otevřít hlasování, pokud o něj požádá se souhlasem nadpoloviční většiny členů Rady Komise či člen Rady. Předsednictví tak bylo oproti dosavadní praxi omezeno a k hlasování mohlo po novelizaci dojít jen na základě podpoření návrhu členského státu či Komise prostou většinou v Radě. Hlasování tak nemuselo iniciovat předsednictví.

V průběhu 80. let 20. století ES odpovídala postupně a pak současně na dvě kategorie výzev:

- 1) Soubor vnitrouijních projektů – např. ambice společného trhu, finanční reforma, etc.
- 2) Druhá skupina problémů byla dána mezinárodním vývojem v Evropě a ve světě – v roce 1989 padla železná opona, přičemž eroze východního bloku započala již v polovině 80. let 20. století. ES se musela vyrovnat jak se sjednocením Německa, tak s ambicemi postsocialistických států vybudovat politické a ekonomické systémy západoevropského charakteru s výhledy na členství v ES.¹⁰

Tyto výzvy byly důležité i pro předsednictví. Došlo k jeho proměně, ale také ke změně jeho vnímání. Předsednictví získalo potenciál vůdce. Vzrostly tedy nároky nejen na jeho výkonnost a efektivitu, ale také na vztahy s dalšími institucemi ES a na mediální prodejnost výsledků, která byla způsobena nárůstem vnitropolitických očekávání.

2.3. Po přijetí Smlouvy o EU

Přijetí Smlouvy o EU lze považovat za zlom v dějinách evropské integrace. Smlouva nejen zařadila řadu úprav řešenou politickými dohodami do primárního práva, ale především vnesla do rozhodovacího rámce ES nové instituce a nové postupy. Právě přijetím SEU a zahrnutím řady politik do rámce primárního práva (spolupráce v oblasti justice a vnitra,

⁸ čl. 30 Jednotného evropského aktu

⁹ KANIOK, Petr. *Předsednictví Rady EU : příběh půlstoletí*. Petr Kaniok. 1. vyd. Brno : Masarykova univ., 2008. Monografie ; 22. 173 s. ISBN 978-80-210-4765-5. s.27

¹⁰ KANIOK, Petr. *Předsednictví Rady EU : příběh půlstoletí*. Petr Kaniok. 1. vyd. Brno : Masarykova univ., 2008. Monografie ; 22. 173 s. ISBN 978-80-210-4765-5. s. 27

společná bezpečnostní politika, etc.) se EU připravovala na tzv. východní rozšíření. V předsednictví se SEU odrazila rozšířením působnosti předsednické země o pole Hospodářské a měnové unie a Spolupráce v oblasti vnitra a justice. EPS se pak změnila na Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku.

Na poli HMU se předsednictví stalo nejdůležitější mluvčím Rady ve vztahu k EP, který má předsedající informovat o dosaženém pokroku, a ve vztahu k nově zřízené Evropské centrální bance. Ve oblasti JaV dostal předsedající stát komunikační úkoly vůči EP, kterému měl předávat zprávy. Pokud jde o SZBP, tam předsednictví zůstala role mluvčího ve dvou dimenzích:

- 1) ve vztahu k EP plnilo předsednictví roli mluvčího Rady
- 2) ve vztahu ke třetí státům pak zastupovalo celou EU

SEU dále zavádí proceduru spolurozhodování, čímž byla posílena komunikační a mediační role předsednictví. Byly zvýšeny nároky na vyjednávací schopnosti předsednictví, jelikož tato procedura předpokládala souhlas EP s předloženou legislativou. Kromě hledání kompromisu uvnitř Rady musel tedy předsedající stát najít dohodu také s EP.

Výše zmíněný posun v agendě a následné rozšíření o Rakousko, Finsko a Švédsko měly za následek podstatný zásah do mechanismu rotace. SEU upravila mechanismus rotace pevně daný pořádkem, který zachovával abecední pořadí, ale také bral v úvahu sudý počet členských států. Dosavadní pravidlo postupného a sestupného abecedního pořádku, narušovaného jen rozšiřovacími vlnami, vystřídal rozhodnutím Rady z prosince 1993 pevně stanovený harmonogram zohledňující skutečnost, že čtvrté rozšíření bylo poměrně masivní a ne všechny členské státy projevíly vůli plně participovat na SZBP.¹¹

V roce 1997 byla přijata Amsterodamská smlouva, která potvrdila, ne-li prohloubila nastoupený integrační proces. K důležité změně došlo v chápání trojky. Vzniká také funkce Vysokého představitele pro SZBP, což znamenalo vznik konkurenta předsednictví ve funkci reprezentanta EU, jelikož tento Vysoký představitel měl předsednictví asistovat. Předsednictví je nápomocen generální tajemník Rady, který vykonává funkci vysokého zástupce pro společnou zahraniční a bezpečnostní politiku.¹² Ze smlouvy však není patrné, zda má být součástí trojky i člen EK. Výše citovaný článek také potvrzuje SEU nastolené zapojení EK.

Ve 2. polovině 90. let vznikaly různé reformní návrhy předsednictví, které se týkaly především délky mandátu, týmového předsednictví nebo předsednictví voleného. Tyto návrhy však žádnou změnu primárního práva nepřinesly. Např. to byl návrh francouzského ministra

¹¹ KANIOK, Petr. *Předsednictví Rady EU : příběh půlstoletí*. Petr Kaniok. 1. vyd. Brno : Masarykova univ., 2008. Monografie ; 22. 173 s. ISBN 978-80-210-4765-5. s.29

¹² čl. J.8 Amsterodamské smlouvy

zahraničí A. Lamassourehu z r. 1995 na komplexní reformu předsednictví, v jejímž rámci měl být mandát prodloužen na 5 let a různé státy měly předsedat různým sektorovým radám. Téhož roku vznikla tzv. Reflexní skupina vedená tehdejším španělským ministrem zahraničí C. Westendorpem, který navrhoval nahrazení stávajícího modelu 1 rok trvajícím kolektivním předsednictvím, které mělo spočívat v součinnosti 4 států, z nichž každý by byl zodpovědný za určitou politickou oblast. Další, tzv. Trumpf-Pirisova zpráva, navrhovala prodloužení mandátu na rok a vznik ročního programu předsednictví, který by překonal přeryvy způsobené změnou agendy v půlročních intervalech. Tato zpráva také navrhovala posílení generálního sekretariátu Rady vůči předsednictví. Závěry této posledně jmenované zprávy se odrazily během finského předsednictví na summitu ER v Helsinkách v prosinci 1999. Závěry ER se podrobně věnovaly nutnosti reformovat Radu, explicitně zmiňují také předsednictví. Hlavní důraz je kladen na zvýšení spolupráce předsednictví s generálním sekretariátem, nastupujícím předsednictvím či v rámci trojky. Předsednictví bylo uloženo omezit počet neformálních ministerských schůzek konaných během mandátu na pět. Tyto pokyny se přenesly do revize Jednacího řádu.¹³

Zmiňovaná revize rotačního principu se ukázala jako nedostačující. Kromě úpravy rotace došlo ještě k ukotvení manažerské funkce předsednictví, jednalo se však pouze o definici formou interního předpisu Rady. Byla zdůrazněna také nutnost zvýšit kontinuitu předsednictví. Nešlo o zásadní reformu. Očekávané východní rozšíření o dosud nejvyšší počet zemí vyvolalo opět reformní úsilí, jehož vrcholem bylo přijetí Smlouvy z Nice.

Smlouva z Nice přinesla pro předsednictví několik nových motivů a nastínila směr, kterým se pak ubíral další vývoj. Šlo o opatření odpovídající rapidně se zvyšujícímu počtu kandidátů na členství. Od poloviny roku 2002 se jeden ze summitů předsednictví musel konat v Bruselu. Pokud se počet členů zvýší na 18, přesunou se všechna jednání ER do Bruselu, což znamenalo zdůraznění celounijního významu předsednictví na úkor oslabení jeho socializačního rozměru.

Dalším důležitým dokumentem byly Závěry summitu ER ze Sevilly, které deklarovaly nutnost větší kooperace mezi úřadujícím a následným předsednictvím. Nastupující předsednictví mělo mít možnost podílet se na řízení některých jednání v době úřadujícího předsednictví – šlo především o řízení pracovních skupin, které zpracovávaly legislativu, která měla být finálně přijata až během nastupujícího předsednictví. Tyto Závěry také uložily nastupujícímu předsednictví vypracovat tříletý program práce Rady ve spolupráci s EK a

¹³ KANIOK, Petr. *Předsednictví Rady EU : příběh půlstoletí*. Petr Kaniok. 1. vyd. Brno : Masarykova univ., 2008. Monografie ; 22. 173 s. ISBN 978-80-210-4765-5. s. 31-32

Radou. Půlroční programy konkrétních předsednictví se pak měly pohybovat v jeho intencích. Tyto Závěry se odrazily také v reformě Jednacího řádu Rady, jehož nová verze byla přijata v červnu 2002 a zasáhla do iniciační funkce předsednictví hlouběji než ER v Seville. Dle čl. 2 tohoto novelizovaného Jednacího řádu měla předsednictví vykonávaná v jednom kalendářním roce předkládat Radě v konfiguraci všeobecné záležitosti a vnější vztahy roční operační program, který měla Rada schvalovat vždy v prosinci. Na základě tohoto programu pak mělo každé předsednictví jeden týden před zahájením mandátu představit plán legislativy a rozhodnutí, které zamýšlí učinit. Tento legislativní plán měl být konzultován s EK.¹⁴ Sevillským summitem byla zřízena Rada ministrů pro všeobecné a vnější vztahy.

2.4. Ústavní smlouva pro Evropu

Tento text představoval nejradikálnější zásah do institucionální struktury EU, i když nakonec nebyla ratifikována. Smlouva se pokusila inkorporovat do předsednictví řadu dlouhodobých reformních návrhů, které měly směřovat k posílení jeho kontinuity a oslabit jeho národní charakter. Smlouva se také pokusila vyřešit problematickou roli předsednictví v SZBP způsobenou dosavadní praxí střídání mandátu po půl roce.

Právě předsednictví se stalo jedním z nejdiskutabilnějších témat Konventu, který znění Smlouvy připravoval. Diskutovalo se především o stálém předsedovi ER a jeho vlivu na soudobý model předsednictví. ER se stává součástí institucionálního schématu a nikoliv pouze specifickou funkcionální rovinou Rady ministrů. Dále Smlouva plánovala vyčlenění Rady pro zahraniční záležitosti, která byla dosud totožná s Všeobecnou radou složenou z ministrů zahraničí. Podřízená funkční rovina Rady na úrovni COREPER zůstala stejná. Samotné rozdělení struktury Rady na ER, Radu pro zahraniční agendu a obecnou radu, která je koordinátorem dalších obvyklých sektorových rad, je přímo spojeno s vykonáváním instituce předsednictví v těchto formacích Rady.

Dle Smlouvy má předsednictví 3 úrovně:

- 1) Evropská rada – v čele stojí předseda volený na 2,5 roku kvalifikovanou většinou hlav států a vlád. Předseda ER by měl zastupovat EU navenek v oblastech zahraniční politiky a bezpečnosti, usilovat o konsensus uvnitř ER, řídit její zasedání a spolupracovat s EK a EP. Neměl by zastávat žádný mandát ve své zemi.
- 2) Druhá rovina se vztahuje s SZBP. Smlouva pro Radu pro zahraniční záležitosti utváří funkci ministra zahraničí EU, který by svými pravomocemi měl fakticky

¹⁴ KANIOK, Petr. *Předsednictví Rady EU : příběh půlstoletí*. Petr Kaniok. 1. vyd. Brno : Masarykova univ., 2008. Monografie ; 22. 173 s. ISBN 978-80-210-4765-5. s.32 - 33

nahradit dosavadní pozici Vysokého zmocněnce pro SZBP. Ministr by byl volen kvalifikovanou většinou v ER po souhlasu předsedy EK – vykonával by také funkci místopředsedy EK. Tak měla být zajištěna větší homogenita ve vnějších vztazích EU. Smlouva tak vytvořila samostatnou kategorii předsednictví. Členské státy tak byly z úkolu reprezentace ES vyňaty.

- 3) Poslední rovina předsednictví byla určena pro formace Rady s výjimkou Rady pro vnější vztahy. V této rovině byl ponechán rotační systém předsednictví. Verze Smlouvy, kterou předložil Konvent, předpokládala zachování rotačního modelu s tím, že období pro provádění předsednictví by bylo prodlouženo minimálně na jeden rok. Mechanismus rotace nebyl Konventem přímo určen. Pouze bylo stanoveno, že rotace má přihlížet k politické a zeměpisné vyváženosti a rozmanitosti členských států. Zato mezivládní, tedy finální verze dokumentu naopak přistoupila k týmovému předsednictví. To měla vykonávat vždy skupinka tří zemí, jejichž složen by podléhalo zásadám přijatým na základě rozhodnutí Rady.¹⁵

Tato Smlouva o ústavě pro Evropu však v platnost nevstoupila, neboť byla neprošla referendy ve Francii a Nizozemí. Ve vztahu k předsednictví však některá ustanovení v platnost vstoupila, nejdůležitější byla realizace skupinového principu, který ústavní smlouva zamýšlela pro 3. skupinu předsednictví.

V prosinci 2005 bylo Radou přijato rozhodnutí, který vznikl pevně daný systém předsednických trojek, který de facto vycházel z kritérií daných ústavou. V souvislosti se vstupem Rumunska a Bulharska v lednu 2007 vzniklo další rozhodnutí Rady, které vstup těchto dvou zemí zohlednilo v pořadí výkonu předsednictví.

2.5. Úprava v Lisabonské smlouvě

Tato poslední úprava primárního práva, která 1. prosince 2009 vstoupila v platnost, přejímá ve vztahu k předsednictví úpravu Smlouvy o ústavě pro Evropu a nepřináší žádné relevantní změny. Smlouva zavádí funkci stálého předsedy Rady, který je volen ER na 2,5 roku kvalifikovanou většinou a který bude řídit summity ER.¹⁶ Tak zůstala zachována představa o personalizaci této roviny předsednictví. Předseda ER předsedá ER a vede její jednání; ve spolupráci s předsedou EK a na základě práce Rady pro všeobecné záležitosti

¹⁵ KANIOK, Petr. *Předsednictví Rady EU : příběh půlstoletí*. Petr Kaniok. 1. vyd. Brno : Masarykova univ., 2008. Monografie ; 22. 173 s. ISBN 978-80-210-4765-5. s. 35 - 36

¹⁶ VEBER, Václav. *Dějiny sjednocené Evropy*. 2. vyd. Praha: NLN s.r.o., 2009 812 str. ISBN 978-80-7106-570-8. s. 584

zajišťuje přípravu a kontinuitu jednání ER; po každém zasedání předkládá zprávu EP. Na své úrovni a v této funkci zajišťuje vnější zastupování Unie v záležitostech týkajících se SZBP, aniž jsou dotčeny pravomoci vysokého představitele EU pro SZBP.¹⁷ Posledně zmiňovaná funkce slučuje úřad Vysokého zmocněnce pro SZBP a komisaře pro vnější vztahy. Tzv. ministr zahraničí, jak bývá funkce někdy nazývána, má přispívat ke sjednocení zahraniční politiky EU.¹⁸

V Lisabonské smlouvě zůstala rovněž nedotčena dělba sektorových rad na konfiguraci pro vnější vztahy a ostatních rad.

Změnám, které přináší Lisabonská smlouva, se budeme podrobně věnovat v samostatné kapitole.

¹⁷ čl. 15 Lisabonské smlouvy

¹⁸ VEBER, Václav. *Dějiny sjednocené Evropy*. 2. vyd. Praha: NLN s.r.o., 2009 812 str. ISBN 978-80-7106-570-8. s. 584

3. Mechanismus rotace – ustavování předsednického státu

O mechanismu rotace jsem se zmínila již v předchozí kapitole v souvislosti s historií a ukotvením předsednictví v primárním právu. Základní podmínkou pro stanovení mechanismu rotace předsednictví je zachování rovného přístupu k předsednictví a to bez ohledu na velikost nebo ekonomickou sílu členských států. Všechny státy by měly mít stejnou možnost prosadit své zájmy.

Nejdříve se postupovalo podle abecedního principu. Byl ustanoven již Smlouvou o ESUO. Ta předsednictví definovala jako tříměsíční, přičemž členské státy se v jeho držení střídaly dle vzestupného abecedního pořadí. Po vstupu Španělska a Portugalska dochází k reformě, kdy je tento systém změněn způsobem, který vyhovoval kolísání výkonu administrativy ES v rámci letního a zimního předsednictví. V letním období je totiž možnost pro vyjednávání a dosažení cílů menší, jelikož jde o období dovolených a administrativního klidu, takže stát, který předsedá v období letních měsíců, jakoby měl jen čtříměsíční předsednictví. Pokud jde o systém abecední rotace, ten sice zůstal v určitých rysech zachován, ale země byly rozloženy do dvou skupin, v nichž se státy střídaly ve dvojicích:

- 1) během prvního 6-letého cyklu: Belgie, Dánsko, Německo, Řecko, Španělsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemí, Portugalsko
- 2) během následujícího 6-letého cyklu: Dánsko, Belgie, Řecko, Německo, Francie, Španělsko, Itálie, Irsko, Nizozemí, Lucembursko, Spojené království, Portugalsko

V praxi to znamenalo, že státy se střídaly rovnoměrně v letním a zimním předsednictví a v delší časové ose tak předsedaly ES stejnou dobu v obdobích, kdy je šance na prosazení potřebných bodů programu vyšší, či naopak významně nižší.¹⁹ Dalším kritériem je sestavování a schvalování rozpočtu, který předsednictví vyjednává vždy v druhé polovině roku.

Výše popsany princip rotace však byl definitivně změněn v roce 1995 v souvislosti s přístupem Finska, Švédska a Rakouska. Rozvíjela se SZBP, a to s sebou přinášelo potřebu vytvořit stabilní vnější reprezentaci ES.²⁰ Nový systém se řídil 4 zásadami:

- 1) střídání větších a menších zemí, přičemž institut trojky měl zahrnovat vždy jeden velký stát

¹⁹ FIALA, Petr. PITROVÁ, Markéta: *Evropská unie*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. 744 str. ISBN 80-7325-015-2. s. 180 - 181

²⁰ FIALA, Petr. PITROVÁ, Markéta: *Evropská unie*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. 744 str. ISBN 80-7325-015-2. s. 181

- 2) alternace nových a dlouholetých členů EU – aby nedocházelo k tomu, že u kormidla budou neustále jen staré, zkušené státy
- 3) adaptace nových členských států
- 4) prostřídání nových neutrálních členů se státy aktivními na poli SZBP

Jak můžeme vidět, všechny tyto principy měly zachovat rovnost mezi jednotlivými členskými státy.

Byla tu také možnost, že pokud členský stát požádá a Rada jeho návrh jednomyslně schválí, může předsednictví vykonávat v jiné než schválené periodě.

V posledním vývoji byla rotace i zásady, které zohledňují odlišnou historickou zkušenost států se členstvím v EU, jejich velikost a míru zapojení do společných politik, zachovány. V prosinci 2005 bylo přijato rozhodnutí Rady, které sestavilo předsednické trojice platné od 1.1. 2006. Dalším rozhodnutí Rady pak došlo k zohlednění přístupu Rumunska a Bulharska. Nově přistoupivší státy byly do rotačního mechanismu zařazeny na konec. Tato tria nám nastíní tabulka:

Perioda	Pořadí zemí
1/2007 – 6/2008	Německo, Portugalsko, Slovinsko
7/2008 – 12/2009	Francie, Česká republika, Švédsko
1/2010 – 6/2011	Španělsko, Belgie, Maďarsko
7/2011 – 12/2012	Polsko, Dánsko, Kypr
1/2013 – 6/2014	Irsko, Litva, Řecko
7/2014 – 12/2015	Itálie, Lotyšsko, Lucembursko
1/2016 – 6/2017	Nizozemí, Slovensko, Malta
7/2017 – 12/2018	Velká Británie, Estonsko, Bulharsko
1/2019 – 12/2020	Rakousko, Rumunsko, Finsko

Zdroj: Rozhodnutí Rady 2007/5/ES, Euroatom

Jak můžeme v této tabulce vidět, nově přistoupivší členské státy jsou vždy zařazeny do tria se „starými“ členskými státy, které již mají nějakou zkušenost s předsednictvím. Např. české předsednictví, kterému se budeme věnovat v poslední kapitole, bylo ve triu se zkušenou Francií a Švédskem.

Po vstupu Lisabonské smlouvy význam rotačního předsednictví ustupuje do pozadí. V čele ER stojí stálý předseda Rady, volený na 2,5 roku, a v čele Rady pro vnější vztahy pak

vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku. Rotační princip dle předsednictví se uplatní v ostatních formacích Rady.

4. Funkce předsednictví

Předsednictví je nejúčinnější nástroj pro národně podmíněné ovlivňování chodu celého ES, jelikož jednotlivým zemím umožňuje realizovat vlastní priority a ovlivňovat program organizace.²¹

Před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost to byl právě předsednický stát, kdo řídil jednání jak na úrovni ER, tak v jednotlivých formacích Rady. Po vstupu této smlouvy v platnost ustoupila role předsednického státu do pozadí a jeho roli převzal stálý předseda Rady.

Předsednictví může posloužit jako prostor pro obhájení národních zájmů či národní pozice. Představuje pro členský stát možnost, jak prosadit své politické zájmy. Tento stát se sice může snažit o neutralitu, pořád je však součástí politických jednání v Radě, ve kterých má své zájmy. Prosazování národních zájmů by však nemělo překročit své meze. Předsedající stát by se měla snažit najít kompromis přijatelný pro všechny. Proto musí být předseda Rady dobrým diplomatem.

Nejdříve si funkce předsednictví shrneme do jednotlivých bodů, který se pak budeme podrobně věnovat (jednotlivé funkce jsou navzájem provázány):

- manažer Rady
- reprezentant Společenství v zahraničních vztazích
- vyjednávač dohod
- administrátor
- arbitr v případě konfliktů
- programový iniciátor
- určuje politické priority

Je to právě funkce manažera Rady, dle které se mimo jiné posuzuje, zda předsednictví bylo úspěšné či nikoliv. Pokud je vedení předsednictví bezchybné a efektivní, lze hovořit o úspěšném předsednictví. Proto je důležitý výběr lidí, kteří se na předsednictví dané země budou podílet. Tito lidé by měli být vynikající manažeři, jazykově vybavení a schopní vyjednávači. Neměli by se zaleknout jakéhokoliv problému. Země, která předsedá, se může potýkat během svého působení v čele EU s mnoha problémy, jedním z nejzávažnějších je pád vlády, jak se tomu stalo právě v průběhu předsednictví České republiky v prvním pololetí 2009.

²¹ FIALA, Petr. PITROVÁ, Markéta: *Evropská unie*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. 744 str. ISBN 80-7325-015-2. s. 178

Předsednictví neorganizuje pouze zasedání Rady, jejichž jednotlivé formace byly až do vstoupení Lisabonské smlouvy v platnost řízeny předsednictvím, a Evropské rady, ale také jednání se třetími státy (např. summit EU-Ruská federace, summit EU-USA, etc.), různé neformální zasedání (např. Gymnich²²) a spoustu dalších doprovodných akcí (koncerty, plesy, etc.). Rozdíl je zde ten, že zatímco formální jednání Rady jsou ošetřena Jednacím řádem Rady, ta neformální se o něj opírat nemohou. Další rozdíl je v používání jednacího jazyka – nepsaným pravidlem je, že při neformálních jednáních je výběr jednacích jazyků omezen na angličtinu, francouzštinu a jazyk předsedající země. Neformální jednání pak mají povahu pracovního oběda či večere.²³ Panuje zde uvolněnější atmosféra, není připravena žádná oficiální agenda a nevydávají se ani žádné oficiální závěry. Přípravě, řízení jednání a vztahu předsednictví s jednotlivými institucemi se budeme více věnovat v kapitole 7.

Role manažera Rady je propletena s funkcí reprezentanta EU. Předsednictví zastupuje Rady v rámci vnitrounitních vztahů a ve vnějších vztazích pak reprezentuje celou EU. Tyto vnější vztahy zahrnují kromě jiného SZBP, obchodní politiku, CAP, problematiku rozšiřování a další. Amsterodamská smlouva stanovila jako hlavní úkol předsedající země zastupovat EU v záležitostech SZBP²⁴.

S rolí reprezentanta se kloubí také role vyjednaváče a to jak mezi předsednictvím a jednotlivými institucemi EU, tak mezi předsednictvím a třetími zeměmi. Ale nejen to. Vzhledem k rostoucímu počtu členských států dochází také k nárůstu třecích ploch a hůře se nahází konsensus. Narůstá také projednávaná agenda. Předsednictví by mělo při jednáních nalézat kompromis, který by byl přijatelný pro všechny. Předsednictví může použít k dosažení úspěchu několika nástrojů: Jednací řád Rady, který upravuje omezení počtu členů delegace, pořadí projednávaných otázek a určení délky času diskuse k těmto otázkám, pravomoci předsednictví organizovat diskusi. Vedle Jednacího řádů můžeme nalézt několik neformálních nástrojů. Jsou to různá pozdní zasedání, zastavení hodin (jednání se protáhne do časných ranních hodin), kulatý stůl (každá delegace zde přednese své stanovisko). Zajímavým nástrojem je tzv. turné metropolemi, kdy vrcholný politik předsednické země navštíví všechna hlavní města členských států, aby si vyměnili informace a přednesli vzájemná stanoviska.

Dále je možno použít tzv. zповěď, kdy se předsednictví setká se zástupcem jedné země na uzavřené schůzce. Může se připojit i člen EK.

²² neformální zasedání ministrů zahraničních věcí

²³ KANIOK, Petr. *Předsednictví Rady EU : příběh půlstoletí*. Petr Kaniok. 1. vyd. Brno : Masarykova univ., 2008. Monografie ; 22. 173 s. ISBN 978-80-210-4765-5. s. 59

²⁴ čl. 18 Amsterodamské smlouvy

Významná je role předsednictví jako autora priorit předsednictví. Této problematice se podrobněji budeme věnovat v kapitole 6.

Předsednictví také vystupuje jako jakýsi obhájce národních zájmů. Předsednictví je pro stát příležitost, jak se zviditelnit, ukázat své kvality. A to nejen na poli politickém. Během předsednictví probíhají různé kulturní akce, jako jsou plesy, bankety, koncerty, výstavy, kde může daná země ukázat ze sebe to nejlepší. Předsednictví však může být vnímáno jako potenciál pro prosazování vlastních zájmů. Toto se však dostává do střetu s rolí nestranného administrátora Rady. Ve chvíli, kdy se stát stane předsednickým státem, není již vnímán jen jako jeden z řady členských států. Neobhajuje jen své zájmy, ale také zájmy celé EU v jednání se třetími zeměmi a zájmy Rady v jednání s ostatními institucemi EU.

5. Priority a příprava státu na roli předsednického státu

5.1. Příprava priorit

„Moudré předsednictví má svých šest klíčových priorit a předpokládá, že se s Komisí shodne na čtyřech. Komise tři přijme a přidá jednu svou prioritu.“

Jonas Tallberg, Stockholm University

Významná je také role předsednictví jako autora priorit. Tato agenda spadala dříve do kompetence Komise, což se změnilo Smlouvou o EHS. Program předsednictví můžeme rozdělit do dvou rovin. Zaprvé je to 18-měsíční program Rady, který GAERC schvaluje jeden měsíc před zahájením mandátu prvního předsednictví z nastupující trojice. Druhá rovina je půlroční program každého předsednictví. Ten se však musí pohybovat v intencích 18-měsíčního programu. 18-měsíční program je poměrně obecný a pro konkrétní předsednictví představuje spíše jakési mantinely. Půlroční program by se měl pohybovat v jeho intencích. Prakticky si tuto problematiku představíme v druhé části mé práce, která je věnována českému předsednictví.

Krom 18-měsíčního programu cíle jednotlivých předsednictví vytvářejí a omezují konkrétní limity a nástroje. Jonas Tallberg ze Stockholmské univerzity nám nabízí přehled možností předsednictví, jak tématicky ovlivnit agendu EU. Jsou zde argumenty zpochybňující pravomoc předsednictví v programové dimenzi:

1. Primární právo na předsednický stát nedeleguje formální pravomoc iniciace legislativy nebo pravomoc strukturovat agendu podle svých představ či z ní vyjmout otázky, které podle něj nejsou relevantní. Předsednický stát je „primus inter pares“ - je jen předsedou.
2. Druhým argumentem je, že předsednictví přebírá převážnou část agendy od svých předchůdců - jeho manévrovací schopnosti jsou tak omezené; omezené jsou také nečekanými vnitropolitickými událostmi a událostmi v EU.
3. Posledním argumentem je princip neutrality předsednictví.²⁵ Předsednictví by mělo být neutrální, nemělo by preferovat žádný stát.

²⁵ KANIOK, Petr. *Předsednictví Rady EU : příběh půlstoletí*. Petr Kaniok. 1. vyd. Brno : Masarykova univ., 2008. Monografie ; 22. 173 s. ISBN 978-80-210-4765-5. s.87

Jak tedy správně určit agendu určitého předsednictví? Nejdříve je třeba si uvědomit vážnost problému, který by EU doposud opomíjen, a zahájit o tomto problému debatu jak na formální, tak na neformální úrovni. Dále je třeba nastolit konkrétní návrhy na akci a vytvořit nové institucionální mechanismy.²⁶ V této oblasti může předsednictví nepřímo ovlivnit prosazování svých zájmů – tím, že některou agendu upřednostní a jinou upozadí. Děje se tak ve třech rovinách:

1. regionální – zatímco státy jižní Evropy upřednostňují vztahy se státy středomořského regionu, skandinávské země kladou při svém předsednictví důraz na vztahy s Ruskem. Slovinské předsednictví se zase soustředilo na oblast západního Balkánu. Což je docela logické vzhledem k blízkosti jednotlivých států k daným regionům.
2. socioekonomické nastavení předsednického státu a aktuální politická situace v předsednické zemi
3. vztah jednotlivých států ke konstitucionalismu, především ve smyslu institucionální reformy a dalšího rozšiřování; některé státy jsou v otázkách dalšího rozšiřování zdrženlivější – např. Rakousko v otázce vstupu Turecka do EU

Některou agendu je třeba vyloučit, což lze těmito nástroji:

1. mlčení o záležitosti, kterou ostatní státy/skupiny států považují za problém
2. vyřazení tématu – na všech úrovních/na vybraných úrovních
3. navržení neprůchozích kompromisních návrhů – těmi se zbrzdí rozhodovací proces a předsednictví tak nemusí přijmout nepopulární návrh

5.2. Přípravy státu na předsednictví - jak se nejlépe připravit na roli předsednického státu?

Příprava předsednictví neprobíhá ve všech státech stejně. Můžeme zde najít tři modely, které se liší pojetím administrativy v jednotlivých členských zemích EU, její úrovní, zkušeností s předchozím předsednictví nebo také aktuální politickou situací.

K jednotlivým modelům:

1. Centralizovaný model – podstatou je soustředění veškerých řídicích pravomocí a současně i dohledu a kontroly nad vlastní realizací do centra

²⁶ KANIOK, Petr. *Předsednictví Rady EU : příběh půlstoletí*. Petr Kaniok. 1. vyd. Brno : Masarykova univ., 2008. Monografie ; 22. 173 s. ISBN 978-80-210-4765-5. s. 88-9

předsednické země. Centrální koordinační orgán disponuje vysokou mírou pravomocí a kompetencí ve vztahu k ostatním orgánům státní správy.

Výhoda: souladné vystupování předsednictví, absence protichůdných stanovisek

Nevýhoda: těžkopádnost, nižší míra flexibility

2. Decentralizovaný model – velká míra samostatnosti dílčích složek, které předsednictví vykonávají, zejména Stálé zastoupení daného státu v Bruselu je schopno pružně a rychle komunikovat s institucemi EU.

Výhoda: rychlost rozhodovacího procesu, rozložená zátěž při výkonu předsednictví na všechny aktéry

Nevýhoda: nižší míra kontroly vedení předsednictví, může docházet ke kompetenčním sporům

3. Kombinovaný model – zde existují dvě linie přípravy a výkonu předsednictví - obsahový koordinační tým (centrální, funguje v podobě meziresortního řídicího orgánu) a organizační koordinační tým. Oba tyto týmy mají nastavený systém vzájemné koordinace.

Výhoda: významnější role Stálého zastoupení, které často předsedá mnoha jednáním pracovních orgánů Rady EU²⁷.

Tento model se mi dá nejlepší, neboť se zdá být vyváženým a je v něm posílena role Stálého zastoupení, které je přímo v ústředí a může tak efektivněji zasahovat v případě potřeby.

To, jak který stát zahájí přípravy na předsednictví, záleží na něm, je to v každé zemi individuální a záleží na zkušenosti státu s tímto institutem. Rozdílná bude příprava státu, který předsedá poprvé, a státu, který bude řídit EU potřetí. Stát, který se mandátu ujímá poněkoličtější, lépe ví, na co si dát pozor a čemu naopak může při přípravách věnovat menší pozornost.

Zpravidla stát zahajuje přípravy jeden až tři roky před začátkem mandátu. Je nutné navázat kontakt jak s institucemi EU, tak se dalšími dvěma státy předsednického tria. S posledně jmenovanými především proto, že je třeba přihlídnout k tvorbě 18-měsíčního programu.

Po logistické stránce se předsednictví může spolehnout na pomoc Generálního sekretariátu Rady.

²⁷ KANIOK, Petr. *Předsednictví Rady EU : příběh půlstoletí*. Petr Kaniok. 1. vyd. Brno : Masarykova univ., 2008. Monografie ; 22. 173 s. ISBN 978-80-210-4765-5. s. 99 – 100

Je třeba představit program formálních a neformálních jednání s dostatečným předstihem, nejpozději 7 měsíců před začátkem mandátu.

Podstatná část příprav probíhá na území předsednického státu. Je třeba předsednictví zajistit personálně (např. české předsednictví vybralo pomocí výběrového řízení stážisty z vysokých škol, kteří během předsednictví pomáhali jak na území ČR, tak na některých zastupitelských úřadech v zahraničí). Musíme také vybrat místa, kde se budou jednotlivá zasedání konat. Při tomto výběru je třeba zvážit dopravní dostupnost, vhodné ubytovací kapacity, otázku bezpečnosti daného místa a další důležité aspekty. Je třeba zajistit občerstvení během jednání, tlumočníky, dary pro delegáty, etc.

Během předsednictví by předsedající stát měl být teoreticky připraven na vše – i když to prakticky samozřejmě není možné. Během předsednictví mohou nastat různé situace – může např. padnout vláda v předsednickém státě, jako se tomu stalo během českého předsednictví. V tom případě by měla co nejrychleji vzniknout nová vláda, která by byla schopna navázat na tu předchozí, aby nebyla narušena kontinuita předsednictví.

6. Prezentace a komunikace předsednictví

Prezentace a komunikace předsednictví je jeho nedílnou součástí a nelze ji při přípravách opomenout. Předsednictví se prezentuje jak ve vlastní zemi, tak mezi institucemi EU, tak také v ostatních členských státech a mimo území EU. Je to nejlepší příležitost, jak ukázat především dalším členským státům ze sebe to nejlepší. Proto se mnohá neformální zasedání konají na místech jako jsou různé národní památky.

Nejvíce je viditelná prezentace pomocí webových stránek, které od roku 1999 vlastní každé předsednictví. Na těchto stránkách je představena daná země, dále zde najdeme informace o předsednictví, EU, informace pro novináře, důležité dokumenty vznikající během předsednictví, galerií fotografií z různých jednání a akcí, které předsednictví pořádá, záznamy z tiskových konferencí. Pokud jde o jazyk, ve kterém jsou stránky vedeny, je to jazyk předsedající země a dále obligatorní francouzština a angličtina.

Dále se předsednictví prezentuje prostřednictvím tiskových konferencí a materiálů pro žurnalisty. Tiskové konference se konají po každém zasedání Rady. Je zde zastoupen i příslušný člen EK. Při pořádání tiskových konferencí je předsednictví k dispozici Tisková služba Generálního sekretariátu Rady. Předsednictví musí také pravidelně připravovat podklady na tiskovém oddělení Rady.

Velmi důležité je logo předsednictví, se kterým se často pojí legenda, která jej vysvětluje. Logo by mělo prezentovat jak předsedající zemi, tak celou EU. Např. logo španělského předsednictví v 1. pololetí 2010 má vytvářet představu vlajky létající ve větru. Písmena „eu“ symbolizují vztahy mezi jednotlivými členskými státy. Červeno-žlutá barva loga zdůrazňuje, že je to právě Španělsko, kdo v drží v rukou otěže. Toto logo najdeme na všech propagačních předmětech a materiálech.²⁸ Zajímavým je také logo francouzského předsednictví, které ilustruje sílu spojení EU a Francie, a symbolizuje odhodlání Francie pracovat v celoevropském zájmu.

Jsou to také výše zmíněné propagační materiály a předměty, co prezentují předsednictví. Patří mezi ně různé dary pro vedoucí delegací, propisky, šátky, kravaty, hrnečky a jiné. Tyto propagační materiály a předměty by měly mít na viditelném místě umístěno předsednické logo.

Neměli bychom zapomenout také na motto předsednictví, které jej také reprezentuje. Např. motem českého předsednictví byla Evropa bez bariér, tedy Evropa přístupná všem, bez

²⁸ <http://www.eu2010.es/en/presidencia/logo/>

rozdílu. Motem francouzského předsednictví bylo „Evropa aktivně reaguje na výzvy dneška“. Toto moto přesně vystihuje povahu tohoto předsednictví.

7. Role předsednictví na zasedání REU a summitu Evropské rady

7.1. Zasedání REU

Nejprve bych vymezila, co je vlastně Rada EU. Je to jedna z institucí EU a spolu s EK a EP je součástí základního institucionálního trojúhelníku EU. Členské státy zde reprezentují národní zájmy, jsou zde zastoupeny svými ministry. Je nestálého charakteru. Hlavním úkolem Rady je přijímání legislativních návrhů předkládaných EK a rozhodovat o dalších klíčových otázkách včetně přijímání nových členů a rozpočtu.²⁹ Rada jako orgán EU se schází podle nevyřízených témat téměř každý týden. Zasedá střídavě v Bruselu a Luxemburgu.³⁰

Státy jsou v REU zastoupeny rovnoměrně bez ohledu na velikost či počet obyvatel nebo délku členství. Dalším základem Rady je politický mandát a princip odbornosti. V jednotlivých formacích Rady zasedají jednotliví ministři odpovědní za tu agendu, které se daná Rada týká – např. doprava, SZBP, CAP, rybolov, etc. Tito zástupci mají ministerské zmocnění reprezentantů jednotlivých zemí EU. Předsedající Rady je vždy ministr daného resortu z předsedající země.

Jak jsem již naznačila, Rada EU se dělí do několika formací (před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost):

1. Rada pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy
2. Rada pro hospodářské a finanční záležitosti
3. Rada pro spravedlnost a vnitro
4. Rada pro zaměstnanost, sociální politiku, zdravotnictví a spotřebitelské záležitosti
5. Rada pro konkurenceschopnost
6. Rada pro dopravu, telekomunikace a energetiku
7. Rada pro zemědělství a rybolov
8. Rada pro životní prostředí
9. Rada pro školství, mládež a kulturu

(o tomto složení bylo rozhodnuto na summitu ER v červnu 2002 v Seville)

Prameny pro formální rozhodování jsou především zřizovací smlouvy a Jednací řád Rady.

²⁹ FIALA, Petr. PITROVÁ, Markéta: *Evropská unie*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. 744 str. ISBN 80-7325-015-2. s. 189

³⁰ SCHRÖTTER, Hans Jörg. *Aktuální slovník Evropské unie : Politika, hospodářství, dějiny, kultura*. Vyd. 1. Praha : BRÁNA, 2003. Rada Evropské unie, s. 224. ISBN 80-7243-167-6. s. 151

Návrh Komise je nejprve odeslán na Generální sekretariát Rady, která jej přidělí příslušné pracovní skupině. Před prvním projednáním spisu v příslušné pracovní skupině je předsednictví oprávněno vyzvat ostatní strany, aby se před konáním zasedání písemně vyjádřily k návrhu. Delegation je mohou vyjádřit své výhrady k jednotlivým bodům a již v této části je možné vypořádat, které části návrhu projdou a které nikoliv. Předsedající také může provést nezávazný průzkum pozic jednotlivých delegací. Pokud je u některého bodu dosaženo shody, je označen římskou I., pokud nikoliv – římskou II.

Dalším stupněm je COREPER. Program jeho zasedání je rozdělen do dvou částí: první tvoří body označené římskou I., ke kterým připravuje generální sekretariát pouze stručné poznámky a jsou pak přijímány bez diskuse jako jeden blok. Delegation mají ale právo vznést námitky ke kterémukoliv bodu, který je pak přesunut do části II. Pokud jde o část II (body označené římskou II), generální sekretariát k nim připravuje důkladnější zprávy. O těchto bodech se vede diskuse, která má dosáhnout sblížení pozic a přiblížení se dohodě. Předsednictví se zde může pokusit posunout debatu dále nabídnutím kompromisu. Na konci tohoto stupně má předsedající několik možností:

1. odsouhlasené návrhy jsou označeny písmenem A³¹ a jsou postoupeny dalšímu zasedání Rady k formálnímu schválení
2. spisy, u kterých shody dosaženo nebylo, mohou být zařazeny na program dalšího jednání COREPER, popř. odeslány zpět do pracovní skupiny; tyto návrhy jsou označeny písmenem B

Posledním stupněm, jak již bylo naznačeno, je jednání na ministerské úrovni, tedy v samotné Radě. Dle čl. 204 její jednání svolává její předseda z vlastního podnětu, na žádost Komise nebo na žádost jejího člena. Jednání jsou neveřejná s výjimkou uvedenou v čl. 8 Jednacího řádu Rady. Jednání mívají stejnou podobu. Nejdříve jsou schváleny body A jako balík bez další diskuse. O dalších záležitostech se diskuse již vede. Jednací řád upravuje způsob a délku vyjádření delegátů. Při jednání o bodech označených písmenem B se delegace snaží sblížit své pozice a předsednictví zde může navrhnout kompromis. Po ukončení této diskuse má předsednictví několik možností jak pokračovat:

1. je-li dosaženo dohody, potvrzené případným předběžným hlasováním³², je tento text schválen jako politická dohoda, po právní a jazykové korekci se objeví na zasedání některé další Rady jako bod A, kde je formálně schválen v konečném znění

³¹ agreed

³² může být navrženo během debaty, nemá však žádný právní význam a jeho výsledky se nezveřejňují

2. není-li dohody dosaženo, může být spis přesunut na další zasedání Rady, většinou je ale odeslán zpět do přípravných orgánů, předsednictví k němu dodá shrnutí hlavních bodů jednání spolu se stanovisky jednotlivých delegací
3. přímé schválení návrhu v konečném znění, přestože byl na pořadu jednání původně jako bod B

Formálně se návrh schvaluje hlasováním, které je upraveno zřizovacími smlouvami a Jednacími řádem Rady. Přistupuje se k němu z podnětu předsedy, popř. na výzvu člena Rady nebo Komise, to lze jen v případě, že s tím souhlasí prostá většina členů Rady. Pro usnášeníschopnost je třeba, aby byli v sále přítomni všichni členové Rady. Hlasování je veřejné, pořadí je určeno dle seznamu určujícím pořadí pro předsednictví a začíná zástupce země, která má předsedat následující půlrok. Tento přístup k hlasování se však používá jen v nezávažnějších případech, popř. pokud nejsou známy postoje jednotlivých delegací. Téměř vždy po celou dobu jednání předseda ví, zda má potřebnou většinu pro schválení návrhu k dispozici a v tom případě po skončení diskuse předseda vyhlásí návrh za schválený a vyzve strany, které nesouhlasí s daným návrhem nebo se zdržují hlasování, aby vyjádřily své postoje do zápisu. Návrh je možno přijmout prostou většinou (pokud zřizovací smlouvy neurčí jinak), jednomyslně (pro přijetí rozhodnutí v oblastech 2. a 3. pilíře a v některých oblastech 1. pilíře) nebo kvalifikovanou většinou.

Poté, co je návrh formálně schválen, následuje splnění několika formálních náležitostí jako jsou jazykové a právní kontroly aktu, jeho podepsání předsedou Rady, zveřejnění v Úředním věstníku, etc.

Dle článku 12 Jednacího řádu lze také místo tohoto postupu užít tzv. běžný písemný postup a tichý postup (v taxativně vymezených případech). Užije se jich v případě naléhavosti rozhodnutí.³³

7.2. Summit

Slovo „summit“ znamená v překladu kromě jiného vrchol. Skutečně jde o vrcholné setkání státníků celé EU. Jde o setkání Evropské rady. Ta je složena z představitelů států a vlád členských států EU a předsedy EK. Tento představitel státu je doprovázen svým ministrem zahraničí.³⁴ Ministři zahraničí jsou odpovědní za vedení rozhovorů a přípravu

³³ ZBÍRAL, Robert: *Teorie a praxe vyjednávání v Radě Evropské unie*. 1. vyd. Brno, Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2008. Monografie; 215 s. ISBN 978-80-210-4806-5. S. 52 - 59

³⁴ WEIDENFELD, Werner; WESSELS, Wolfgang. *Europa von A bis Z : Taschenbuch der europäischen Integration*. Vyd. 9. Berlin : Institut für Europäische Politik, 2006. Europäischer Rat , s. 496. ISBN 3-8329-1378-5. s. 207

agendy vrcholného zasedání. Schází se nejméně čtyřikrát do roka, dvakrát během každého předsednictví. Její funkce jsou artikulace národních zájmů a hledání společného stanoviska, podpora fungování institucí Společenství, řešení politických krizí, role iniciátora.

ER sdílí sekretariát s REU, což ER rychleji dosáhnout snazší a rychlejší komunikace s dalšími orgány Společenství. Rovněž to zabraňuje dalšímu růstu administrativy.

Samotné zasedání organizuje předsednická země a trvá většinou dva dny. Jednání řídí předsedající země, která využívá celou škálu formálních, i méně formálních způsobů jednání. Na programu summitu je jednání představitelů jednotlivých zemí a jejich ministrů zahraničí. Jednání se účastní také předseda EK, jeden další komisař, generální tajemník Rady a reprezentant sekretariátu Rady.

Na závěr setkání je publikována tzv. závěrečná zpráva, která musí být přijata jednomyslně. Je-li to třeba, je tento text opatřen dodatkovými výhradami a doplňky dle požadavků jednotlivých zemí.

7.3. Shrnutí role předsednictví na zasedání dle Jednacího řádu

Dle čl. 20 Jednacího řádu Rady předsednictví odpovídá za uplatňování Jednacího řádu a za řádný průběh jednání. Zejména zajišťuje, aby byla dodržována ustanovení přílohy V. tohoto řádu, která upravuje Pracovní metody rozšířené Rady.

K zabezpečení řádného vedení jednání může předsednictví, nerozhodne-li Rada jinak, přijímat veškerá vhodná opatření k zajištění nejlepšího využití času vymezeného k zasedání. Patří sem zejména omezení počtu účastníků přítomných v zasedacím sále u každé delegace při projednávání určitého bodu a může také rozhodnout o otevření náslechového sálu. Dále stanoví pořadí projednávaných bodů a délku jejich projednávání, což zabrání zbytečným průtahům jednání, vyčlený čas určený k projednání určitého bodu, zvláště omezením délky příspěvku jednotlivých účastníků a stanoví pořadí jejich vystoupení. Tak by nemělo docházet ke zmatkům. Předsednictví může požádat delegaci o předložení písemných návrhů na změny projednávaného textu, popř. se stručným výkladem, před stanoveným datem. Rovněž může požádat delegace, které zaujímají stejné nebo podobné stanovisko k určitému bodu, textu nebo části textu, aby si mezi sebou zvolili jednu delegaci, která vyjádří jejich společné stanovisko na zasedání nebo písemně před začátkem zasedání.

Dle odst. 2 téhož článku je předsednictví nápomocen zástupce toho členského státu, který převezme předsednictví v příštím období. Na žádost předsednictví a na základě jeho pokynů jej posledně jmenovaný podle potřeby vystřídá, zprostí jej, pokud je to nezbytné, některých úkolů a zajistí kontinuitu práce Rady.

8. Vnitropolitický význam předsednictví

Jednou z dimenzí vnitropolitického významu předsednictví je jeho vliv na občany předsednické země. Ovlivní předsednictví podporu evropské integrace v této zemi? Odpověď je NE. Je to sice právě předsednictví, které má v rukou „otěže vlády“ a má možnost si formou svých priorit určit, co bude upřednostněno následující půlrok, ale to, zda jsou občané více či méně pro evropskou integraci, neovlivní. Nezmění to jejich názor týkající se např. otázky společné měny či Lisabonské smlouvy.

Předsednictví však má pozitivní dopad na státní aparát. Státy jej chápou jako příležitost pro vzdělávání diplomatů a jiných státních úředníků. Je to také příležitost k získání nových ambiciózních pracovníků.

Rovněž je to skvělá příležitost pro samotné úředníky a diplomaty zapojené do příprav a průběhu předsednictví, neboť touto cestou získávají cenné zkušenosti a kontakty.

I vnitrostátní politika může ovlivnit průběh předsednictví. Např. tím, že opozice v době trvání předsednictví sesadí vládu jak se tomu stalo během českého předsednictví v 1. pololetí roku 2009. Pokud je rychle sestavena nová schopná vláda, nemusí se to na kvalitě daného předsednictví vůbec odrazit. V každém případě tato situace není jednoduchá, neboť nastupuje nový kabinet, který se nepodílel ani na přípravách předsednictví.

Také nejednotnost vrcholných představitelů předsednického státu nedělá navenek dobrý obraz. Pokud prezident říká něco jiného než vláda, může to být problém. Nechci zde nikoho kritizovat, ale před začátkem předsednictví by se tyto složky státní moci měli sjednotit a vymezit si hranice své působnosti.

9. Hodnocení předsednictví

9.1. Hodnocení předsednictví

Jaká jsou vlastně kritéria pro hodnocení předsednictví? Podle čeho lze určit dobré a méně dobré předsednictví? Mnozí autoři poukazují na skutečnost, že úspěšné jednání ER může zastínit jinak konfliktní a ne příliš dobře vnímané předsednictví a naopak.

Odlíšné vnímání mají představitelé EU a novináři či analytici. Na předsednictví má také vliv atmosféra v EU, zda prochází těžkým obdobím či nikoliv, dále pak neočekávané události, jako byl např. konflikt v Gruzii v roce 2008 či „plynová krize“. Jinak jsou také hodnocena předsednictví v 1. a ve 2. pololetí – tzv. jarní a podzimní předsednictví.

Za úspěšné považují to předsednictví, které dokáže prosadit svůj program. Prosadí cíle, které si stanovilo. Dokáže najít kompromis a splnit očekávání většiny států. Úspěšné předsednictví musí být dobrým vyjednavatelem a organizátorem. Pokud dojde k nějakému zádrhelu, měl by být co nejrychleji vyřešen, nejlépe bez větší pozornosti.

Nejvíce viditelná jsou asi zasedání ER. Pokud se nejedná o předsednictví dané země, média příliš pozornosti jednotlivým zasedáním Rad či pracovních skupin nedávají. Proto je důležité, aby zasedání ER bylo dobře připraveno, aby byl nalezen kompromis.

9.2. Nejúspěšnější předsednictví

9.2.1. Německé předsednictví 2007

Za jedno z neúspěšnějších předsednictví poslední doby a také předsednictví, od něž se hodně očekávalo, bylo německé předsednictví v prvním pololetí 2007. Toto předsednictví odstartovalo nový vývoj EU. Hlavním úkolem a také prioritou tohoto předsednictví bylo oživení zablokovaného procesu ratifikace Smlouvy o Ústavě pro Evropu, která byla odmítnuta občany v referendech v Nizozemí a ve Francii. Pro nový dokument byla důležitá Berlínská deklarace³⁵. EU se nacházela v období tzv. reflexe. Bylo to období, kdy se měla zastavit a zamyslet se sama nad sebou. Nebyla předkládána Smlouva o Ústavě něco, co se už příliš blíží společnému státu? Možná tu byly obavy z přílišné federalizace ze strany občanů – vždyť přece jen pojmy jako evropský ministr zahraničí skutečně signalizuje, že se jedná o něco více než pouze spolek států sdružující se za určitým cílem. Dalším důvodem pro odmítnutí tohoto dokumentu byla skutečnost, že občané si tím vyřizovali účty se svými

³⁵ oficiálně Deklarace při příležitosti 50. výročí podpisu Římských smluv

představiteli a řešili tak vnitrostátní problémy. Otázkou je, zda má být takový dokument schvalován občany v referendu nebo jej má schválit zákonodárny orgán. Dle mého názoru by referendum v tomto případě být nemělo, neboť málokdo z lidí takový dokument bude číst, a tak toto referendum bude spíše referendem o současném vedení dané země.

Unii v té době kolovaly různé názory – třeba, že jádro smlouvy je dobré, že Unie může fungovat na stávajících dokumentech nebo že je třeba vytvořit novou verzi smlouvy, která by řešila institucionální reformu. Finové během svého předsednictví chtěli vyvolat pocit, že nový dokument je zapotřebí, ale s uskutečněním takového plánu čekali právě na Německo.

Heslo německého předsednictví bylo „Společně Evropa uspěje“. Znamenalo to, že pokud bude Evropa táhnout a jeden provaz, bude silná a dosáhne svých cílů. Tedy i nového dokumentu, který nahradí stávající.

Výsledkem celého snažení se stala Lisabonská smlouva, která po mnohých peripetiích vstoupila v platnost v prosinci 2009 poté, co byla ratifikována všemi členskými státy. Více se Lisabonské smlouvě budeme věnovat v další kapitole.

Dalšími prioritami německého předsednictví byly

- snaha soustředit evropskou politiku na výzvy 21. století
- dynamika ekonomiky a sociální odpovědnost
- energetická politika
- evropská sociální dimenze
- posílení vnějších vztahů
- posílení vnitřního zabezpečení Evropy proti hrozbě mezinárodního terorismu a mezinárodního zločinu
- snaha prosadit politiku udržitelného rozvoje a ochrany životního prostředí³⁶

Tyto velké cíle se však ani tak velké zemi jako je Německo nemohlo podařit prosadit během pouhého půl roku. Jsou to cíle, na které by tato země potřebovala několik předsednictví za sebou. Podařilo se jim však nastartovat evropský vývoj novým směrem a zavázalo tak následnické státy, aby v jeho díle pokračovaly.

Německo zároveň také předsedalo toho roku skupině G8, čímž byly také ovlivněny jeho vyjednávací pozice.

³⁶ VEBER, Václav. *Dějiny sjednocené Evropy*. 2. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2009. Monografie; 812 s. ISBN 978-80-7106-570-8. s. 614 - 616

9.2.2. Portugalské předsednictví

Tomuto předsednictví se budu věnovat zejména proto, že následovalo po zmíněném německém předsednictví a bylo především na něm, jak se s výše uvedenou výzvou – pokračovat v díle svého předchůdce – vypořádá. Právě Portugalsko mělo vypracovat přijatelnou podobu Reformní smlouvy a přijmout ji na summitu ER, což se stalo, a také realizovat Německem připravenou tzv. cestovní mapu, která se týkala následné ratifikace. K úkolům tohoto předsednictví také patřilo rozšíření Shengenského prostoru a k tomu si Portugalci ještě přidali posílit unijní vztahy se Středomořím. Vláda premiéra José Socrata uznala, že je čas obnovit transatlantické vztahy a připravila velmi ambiciózní plán zorganizovat summity s Ruskem, Indií, Čínou, Brazílií, Ukrajinou a Africkou unií, většinu z nich se jim skutečně podařilo zorganizovat.

Druhou prioritou bylo plnění Lisabonské agendy³⁷. Týkalo se to např. zlepšování veřejných financí, zefektivnění vnitřního evropského trhu a hlavně pak podpory znalostního trojúhelníku: inovace – výzkum- vzdělání. Portugalci tyto své úkoly zvládli na výbornou a tudíž je možno je považovat za spolehlivý stát, který reprezentuje evropský zájem.

Pokud jde o oblast vnějších vztahů, zde se Portugalsko zaměřilo na vztahy s USA, sousedskou politiku a vztahy s třetími zeměmi. V prosinci 2007 proběhl summit EU-Afrika, který se konal v Lisabonu. EU si od tohoto summitu slibovala posílení vzájemných obchodních vazeb na úkor Číny.³⁸

9.2.3. Slovinské předsednictví

O tomto předsednictví se zmiňuji především proto, že se jedná o předsednictví první země z nově přistoupičské zemí v roce 2004. Tato země byla řazena na první místo ze všech nových států proto, že byla po všech stránkách nejpokročilejší.

Svůj pozitivní postoj ukázali již v roce 2007, kdy přijali euro. Také se zavázali, že již na počátku svého předsednictví přijmou Lisabonskou smlouvu, což také provedli.

Během svého působení v čele EU se drželi projektu, který byl vytvořen triem pod vedením Německa, a žádné samostatné plány nevymýšleli. Jedná se o nováčka ve vedení EU,

³⁷ nahrazovala Lisabonskou strategii, která byla přijata na zasedání Evropské rady v Lisabonu v roce 2000 s desetiletým časovým horizontem do roku 2010. Reagovala na vážné a dlouhodobé slabiny v ekonomické výkonnosti a konkurenceschopnosti zemí Unie. EU usilovala o to, aby urychleně odstranila své zaostávání v těchto oblastech a stala se respektovaným aktérem globálního světa. Jejím cílem bylo učinit z Evropské unie do roku 2010 nejkonkurenceschopnější světovou ekonomiku. V roce 2005 byl tento náročný úkol revidován a byly stanoveny nové cesty k dosažení stanovených úkolů pod aktualizovaným názvem Lisabonská strategie pro růst a zaměstnanost.

³⁸ VEBER, Václav. *Dějiny sjednocené Evropy : Od antických počátků do současnosti*. Vyd. 2. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2009. Sjednocená Evropa, s. 812. ISBN 978-80-7106-570-8.s. 616

nechtěli se tedy pouštět do velkých projektů, které by se nemusely podařit, a tím by si mohli pokazit reputaci hned při své premiéře.

Jejich cílem bylo také nastartovat ratifikační proces Lisabonské smlouvy tak, aby byl dokončen do konce roku 2008, což se ale nemohlo podařit vzhledem k tehdejší politické garnituře některých členských států. Snažili se o posílit propagaci dialogu mezi kulturami – vrcholem tohoto snažení byl úmysl založit Euro-Mediterránní univerzitu v Pirani.

V evropských institucích bylo toto předsednictví vnímáno jako úspěšné, také proto, že dobře zvládlo nečekané události – např. vyhlášení nezávislosti Kosova, summit EU – Latinská Amerika byl ohrožen válečným konfliktem mezi Ekvádorem a Kolumbií, etc. I když se zde objevují názory, že toto předsednictví bylo jen loutkou v rukách Německa a Francie.³⁹

9.2.4. Francouzské předsednictví pod vedením N. Sarkozyho

Toto předsednictví byl označila za jedno z nejviditelnějších a nejvýraznějších předsednictví v poslední době. A především díky svému vrcholnému představiteli, francouzskému prezidentovi Nicolasi Sarkozymu.

Předchozí předsednictví Francie vykonávala v roce 2000, tedy roce, kdy byla přijata Smlouva z Nice. A nyní předsedala v době, kdy probíhala ratifikace nové smlouvy. Bylo zajímavé sledovat, zda tentokrát nová smlouva ve Francii bude schválena, jelikož to byla právě Francie, která zablokovala ratifikaci Ústavní smlouvy pro Evropu. Francie si po tomto neúspěchu předsevzala, že „Evropu usmíří s občany“.

Ambice tohoto předsednictví byly mimořádné, spjaté právě s osobou Nicolase Sarkozyho, který byl nováčkem ve svém úřadu. Těmto ambicím odpovídaly také priority:

- energie a klima – Francie se snažila nastartovat společnou evropskou energetickou politiku, což se příliš nepodařilo, naopak se celkem povedlo připravit společnou evropskou pozici na konferenci OSN k otázkám klimatických změn, která se v roce 2009 konala v Kodani
- bezpečnost a obrana – francouzská vláda koncem června 2008 zveřejnila Bílou knihu národní obrany a bezpečnosti a také aktualizaci tzv. Evropské obranné strategie z roku 2003. Návrh Francie však byl vetován Velkou Británií.
- problematika migrace – toto téma je ve Francii stále žhavým tématem. Zde chtěla Francie dosáhnout společného evropského Paktu o imigraci a azylových právech, navrhovala jednotnou proceduru. Budování společného postupu je dle

³⁹ VEBER, Václav. *Dějiny sjednocené Evropy : Od antických počátků do současnosti*. Vyd. 2. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2009. Sjednocená Evropa, s. 812. ISBN 978-80-7106-570-8. s. 616

francouzského předsednictví ospravedlněno existencí Schengenského prostoru, který imigrantům dovoluje pohybovat se bez hraničních kontrol po téměř celé EU. Cílem Paktu byla postupná harmonizace legislativy v různých zemích EU, lepší kontrola migračních toků v EU, snížení nelegální imigrace a lepší integrace legálních migrantů. Návrh paktu představil francouzský ministr imigrace a národní identity Brice Hortefeux 7. července v Cannes. Prostředkem k regulaci migrace měla být i spolupráce se sousedními zeměmi, především se Středomořím, které se pro Francii stalo prioritní oblastí. Na konci předsednictví došlo k jakési politické dohodě, která však nebyla právně závazným dokumentem.

- zemědělství – reforma CAP, tento záměr však musel být odsunut

Velkým projektem Francie, na kterém participovalo také Německo, byl Projekt Unie pro Středomoří neboli Středomořská unie, který byl puštěn 13.7. 2008 v Marseille a který měl za cíl vybudovat spolupráci mezi EU, Severní Afrikou a Blízkým východem. Projekt měl vdechnout novou sílu Barcelonskému procesu Eurostředomořských partnerství⁴⁰ a měl následující cíle:

- investice do enviromentálního rozvoje
- mír a bezpečnost
- rozvoje efektivních civilních obranných mechanismů
- vytvoření mořských dálnic jako alternativy k nákladním dopravě na již zaplněných cestách

Tento projekt měl původně zahrnovat jen země Středomoří, ale Německo se obávalo rozdělení EU. Do projektu se zapojili Alžírsko, Egypt, Izrael, Jordánsko, Libanon, Maroko, Palestinská území, Sýrie, Tunisko a Mauritánie. Libye získala status pozorovatele.

Jaké jsou důvody neúspěchu tohoto snad přespříliš ambiciózního předsednictví? Především na splnění těchto cílů bylo málo času. Další příčinou byly tři nečekané krize – válka v Gruzii, problémy spojené s ratifikací Lisabonské smlouvy a také vypuknutí hospodářské krize.

V případě ruské invaze do Gruzie, kterou Moskva ospravedlnila jako nevyhnutelnou pro ochranu životů ruských občanů v Gruzii, Sarkozy jménem EU předložil šestibodový plán na řešení krize, nepřipustil prosazení ruských zájmů. Prosadil zde pozorovatelskou misi EU. Evropská komise vyčlenila 1 miliardu eur na humanitární pomoc civilistům. Toto účinkování EU v tomto konfliktu mělo svůj význam a bylo důstojné.

⁴⁰ Zahájeno v roce 1995

Další krize, která ohrozila francouzské plány, byla spojena s Lisabonskou smlouvou. 12. června 2008, tedy krátce před nástupem Francie do čela EU, Irsko odmítlo v referendu Lisabonskou smlouvu. Francouzští vyjednávači usilovali o překonání tohoto nesouhlasu irského lidu s Lisabonskou smlouvou (nakonec byla uzavřena dohoda, že referendum se bude opakovat v druhé polovině roku 2009, kdy smlouva následně prošla) a diskutovali s vládami, kde dosud smlouva ratifikována nebyla. Nakonec byla smlouva ratifikována ve všech členských zemích a v prosinci 2009 vstoupila v platnost.

A poslední brzdou francouzských plánů bylo vypuknutí celosvětové hospodářské krize v září 2008, kdy ji odstartoval bankrot firmy Lehman Brothers v USA. Tato krize okamžitě zasáhla Evropu a prakticky celý svět. Francouzská reakce byla rychlá. Na summitu v prosinci 2008 byl schválen Evropský ekonomický záchranný plán obnovy jako první krok společného postupu vůči krizi.

Nakonec můžeme říci, že francouzské předsednictví nebyla až tak úspěšné v řešení priorit, které si na začátku stanovilo, o to více však bylo úspěšnější v řešení krizi, které se mu v průběhu nečekaně postavily do cesty.⁴¹

⁴¹ VEBER, Václav. *Dějiny sjednocené Evropy : Od antických počátků do současnosti*. Vyd. 2. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2009. Sjednocená Evropa, s. 812. ISBN 978-80-7106-570-8. s. 617 - 619

10. Změny týkající se předsednictví, které přináší Lisabonská smlouva

10.1. Řízení EU po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost

Kdo vlastně řídí ve skutečnosti EU po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost? Je to skutečně stálý předseda Rady? Jaké má stálý předseda Rady pravomoci, si vysvětlíme v další kapitole. Je se budeme věnovat úvaze, jaké následky pro vedení EU bude mít ustavení této instituce. Především je konečně jasno, kdo EU zastupuje. Není zde předseda Rady, který se střídá každých šest měsíců. To bylo podle mě pro vnějšího pozorovatele příliš nepřehledné. EU se tak vyhne zmatkům, pokud bude sesazena vláda v předsednické zemi. EU si tuto situaci vyzkoušela nedávno, a to během českého předsednictví.

Tato instituce může také přispět k rovnováze mezi starými a novými členskými zeměmi. Je zde předseda Rady volený na 2,5 roku, který je předsedou Rady místo premiéra či prezidenta předsednické země. Takže už nebude např. vláda Nicolase Sarkozyho, který si prosadí, co bude chtít na úkor menších členských zemí a nováčků, ale je tu stálý předseda Rady, který by měl toto koordinovat a vést Radu tak, aby byla zachována rovnováha. Nebude zde silný předsednický stát, který se bude snažit ovlivňovat další předsednictví menších států, kteří se v této roli ocitli poprvé. To ale dle mého názoru může fungovat, pokud ve funkci stálého předsedy Rady stane silný vůdce, který si nenechá mluvit do svých kompetencí. Záleží také na ostatních členských státech, aby nedopustili zvolení osoby, která bude vyslancem velkých členských států a bude plnit jejich vůli na úkor malých států. To je však velmi málo pravděpodobné, neboť státy se na tomto kandidátovi musí shodnout jednohlasně. Což není jednoduché a i staré členské státy budou muset občas přistoupit na kompromis. I přesto se domnívám, že tato nová úprava je lepší než ta stará, jelikož je alespoň konečně jasno, kdo EU zastupuje.

10.1.1. Evropská rada

Do té doby 6-měsíční rotující předsednictví Evropské rady je nahrazeno funkcí stálého předsedy Rady, který je volený na 2,5 roku.⁴² Lisabonská smlouva poprvé formálně řadí Evropskou radu mezi orgány EU. Dosud byl tento orgán brán spíše jako formace REU. Tento orgán je složen z hlav států a předsedů vlád jednotlivých členských států, předsedy EK a ze

⁴² MATHIJSEN, P. *A Guide to the European Union Law : as amended by the Treaty of Lisbon*. Vyd. 10. London : SWEET&MAXWELL, 2010. The European Council, s. 651. ISBN 978-1-84703-744-2. s. 25

svého předsedy, tedy stálého předsedy ER. ER dle čl. 15 odst. 1 Lisabonské smlouvy dává Unii nezbytné podněty pro její rozvoj a vymezuje její politické směry a priority. Složení je tedy stejné jako dříve. Přibyla pouze osoba stálého předsedy Rady.

Dle odst. 3 zasedá ER dvakrát za půl roku, jednání svolává její předseda. Pokud to vyžaduje pořad jednání, mohou její členové rozhodnout, že každému z nich bude nápomocen některý ministr, v případě předsedy EK některý z komisařů. Vyžaduje-li to situace, svolá předseda mimořádné zasedání ER. Ani tato úprava se oproti předchozí nezměnila.

Pokud jde o REU, ta je upravena v následujícím čl. 16 Lisabonské smlouvy. Je vymezena tak, že vykonává společně s EP legislativní a rozpočtovou funkci. Vykonává funkce vymezování politik a koordinace v souladu s podmínkami stanovenými Smlouvami.⁴³ Stejně jako v předchozí úpravě, i v Lisabonské smlouvě najdeme, že REU se skládá z jednoho zástupce každého členského státu na ministerské úrovni zavazovat vládu členského státu, který zastupuje, a vykonávat hlasovací právo.

Během hlasování může být každý člen ER zmocněn hlasovat nejvýše za jednoho z ostatních. To znamená, že není možné, aby jeden stát hlasoval za několik dalších států. Mohlo by tak dojít ke zmanipulování hlasování a neobjektivnímu výsledku, neboť zastupující stát by svou roli mohl chápat jako nástroj k prosazení svého zájmu.

Pokud ER rozhoduje kvalifikovanou většinou, vztahují se na ni čl. 16/4 (zmíněno níže v textu) a 238/2⁴⁴. Rozhoduje-li ER hlasování, její předseda a předseda EK se neúčastní. Toto můžeme opět vidět jako nástroj k udržení rovnosti při hlasování. Zdržení se hlasování přítomných nebo zastoupených členů není překážkou přijetí usnesení ER vyžadující jednomyslnost.

O procedurálních otázkách a o přijetí svého jednacího řádu ER rozhoduje prostou většinou.

Kvalifikovanou většinou ER přijme rozhodnutí dle čl. 236 Lisabonské smlouvy.

10.1.2. Rada Evropské unie

REU svolává k zasedání její předseda z vlastního podnětu, na žádost některého z jejích členů či na žádost Komise.

Dle odst. 3 REU rozhoduje kvalifikovanou většinou. Tato kvalifikovaná většina je vymezena jako nejméně 55 % členů REU, tvořených nejméně 15 z nich a zastupujících

⁴³ čl. 16 odst.1 Lisabonské smlouvy

⁴⁴ odchylně od čl. 16/4, pokud Rada nerozhoduje na návrh EK nebo vysokého představitele EU pro SZBP, je kvalifikovaná většina vymezena jako nejméně 72 % členů Rady zastupující členské státy, které představují nejméně 65 % obyvatelstva EU

členské státy které představují nejméně 65 % obyvatel EU. Pokud jde o blokační menšinu, tu musí tvořit nejméně tolik členů Rady, kolik jich zatupuje nejméně 35 % obyvatelstva zúčastněných členských států, a ještě jeden člen, jinak je kvalifikovaná většina považována za dosaženou. Pokud Rada nerozhoduje na návrh EK nebo vysokého představitele EU pro SZBP, je třeba souhlasu nejméně 72 % členů Rady zastupujících zúčastněné členské státy, které představují nejméně 65 % obyvatel těchto států.

Stejně jako u ER, tak i v REU může být každý člen zmocněn hlasovat nejvýše za jednoho z ostatních členů.

REU zasedá v jednotlivých formacích. V Lisabonské smlouvě dochází k rozdělení Rady pro všeobecné a vnější vztahy na Radu pro všeobecné záležitosti, která zajišťuje soudržnost práce v jednotlivých složeních Rady a ve spojení s předsedou ER a EK připravuje zasedání ER a zajišťuje jejich návaznost, a Radu pro zahraniční věci, která vytváří vnější činnost EU dle strategických směrů vymezených ER a zajišťuje soudržnost činnosti EU. Za přípravu práce Rady odpovídá Výbor stálých zástupců.

Pokud Rada pojednává návrh legislativního aktu, zasedá veřejně. Za tímto účelem je každé zasedání Rady rozděleno na dvě části – první část je věnována legislativním činnostem, druhá část nelegislativním činnostem.

Předsednictví v jednotlivých formacích Rady, mimo Rady pro zahraniční věci, zajišťují zástupci členských států v Radě na základě systému rovné rotace v souladu s podmínkami stanovenými v čl. 236 Lisabonské smlouvy.

10.2. Stálý předseda Rady

Dle Lisabonské smlouvy stálý předseda Rady je volen ER na základě kvalifikované většiny na dobu 2,5 roku, může být zvolen dvakrát po sobě. V případě překážky nebo závažného pochybení jej ER může stejným způsobem odvolat. Ve spolupráce s předsedou EK a na základě práce Rady pro obecné záležitosti zajišťuje přípravu a kontinuitu jednání ER. Vede její jednání a usiluje o usnadnění soudržnosti a konsensu uvnitř ER. Po každém jednání ER předkládá zprávu EP. Zajišťuje také vnější zastupování EU, které se týkají SZBP. Přitom však nejsou dotčeny pravomoci vysokého představitele pro SZBP.⁴⁵ Stálý předseda Rady by také neměl vykonávat žádnou vnitrostátní funkci.⁴⁶

Domnívám, že ustanovení jedné osoby, která bude reprezentovat EU po dobu delší než pouhého půl roku, jak tomu bylo doposud, je dobré. Je třeba, aby bylo jasně vidět, kdo EU

⁴⁵ čl. 15 Lisabonské smlouvy

⁴⁶ MATHIJSEN, P. *A Guide to the European Union Law : as amended by the Treaty of Lisbon*. Vyd. 10. London : SWEET&MAXWELL, 2010. The European Council, s. 651. ISBN 978-1-84703-744-2. s. 86

reprezentuje. Toto všechno však záleží na tom, jaká osobnost je do této funkce zvolena. Měla by to být osoba reprezentativní, ale také osoba, která dokáže bouchnout pěstí do stolu a říct, že právě jeho návrh je pro EU ten nejlepší. A navíc se na této osobě musí shodnout všechny členské státy. Což vůbec není jednoduché. Každý chce prosadit právě toho svého favorita. Je jasné, že hlavní slovo budou mít velké státy jako Francie, Německo, Velká Británie. Těžko by prošla osobnost, která by se aspoň jedné těchto „evropských mocností“ nelíbila. Zkrátka to měl být jakýsi silný evropský vůdce.

Při volbě takového formátu jsou vždy nějaká očekávání. Zajímavé je, že občas bývá zvolena osobnost, o které se příliš nemluvalo v souvislosti s danou funkcí, osobnost, která o danou funkci možná ani nestála. A tak to bylo i s volbou prvního stálého předsedy ER, kterým se nakonec stal belgický premiér Herman Van Rompuy⁴⁷. Možná to bylo trochu překvapení. Přece jen příliš nezapadá do oněch představ o silném evropském vůdci. Více by do této pozice byl vhodnější bývalý britský premiér Tony Blair, silná evropská osobnost, jehož jméno bylo v souvislosti s tou pozicí nejčastěji skloňováno. S jeho kandidaturou však nesouhlasili někteří europoslanci z frakce Zelených, kteří namítali, že bylo nebylo správné, aby v čele EU stála osobnost, která iniciovala válku v Iráku, zatímco většina zemí EU byla proti. Prý stačí, že v čele EK je Portugalec José Manuel Barroso, který tuto invazi podpořil. Blairovi bylo také vyčítáno, že během svého působení v Downing Street nebyl schopen připoutat Velkou Británii blíže k EU (tyto výčitky vůči němu se týkaly především zavedení eura ve Spojeném království). Poté, co jej přestal podporovat Nicolas Sarkozy, jeho šance být prvním stálým předsedou ER začaly klesat.

Další jména, která se v souvislosti s touto funkcí objevila, byla lucemburský premiér Jean Claude Juncker nebo Jan Peter Balkenende.

Summit, který měl rozhodnout, se konal v listopadu 2009 v Bruselu. Stálý předseda zvolen byl a za relativně krátkou dobu. Stal se jím právě belgický premiér Herman Van Rompuy, který prohlásil, že o tuto funkci nijak neusiloval, ale přesto se jí ujímá s přesvědčením. Van Rompuy byl označován za mistra kompromisů a je mu přiznáváno k dobru, že za své vlády dokázal udržet na uzdě věčně rozhádané Vlány a Valony. Zdá se, že i on sám byl jakýmsi kompromisem pro členské země (s jeho jmenování nesouhlasili pouze Britové, kteří podporovali Tonyho Blaira).

Švédské předsednictví mělo při tomto výběru nelehkou roli. Zároveň byl totiž vybírán i vysoký představitel pro SZBP, kterému se budeme věnovat v další podkapitole. Muselo přijít

⁴⁷ zdroj: <http://www.euractiv.cz/evropske-institute/clanek/prvnim-europrezidentem-je-herman-van-rompuy-006769>

s řešením, které by bylo přijatelné pro všechny členské státy, ale které by také bylo vyvážené z hlediska logiky, dle které se významné posty v EU obsazují. Oba kandidáti nemohli mít stejnou politickou příslušnost, nemohli oba pocházet z velkých nebo naopak malých členských států. Měla tam také být geografická a genderová vyváženost (alespoň jeden z nich měl být žena). K rozluštění nakonec pomohla právě Velká Británie, která těsně před summitem stáhla podporu Tonyho Blaira a místo něj nabídla na post vysokého představitele pro SZBP baronku Catherine Ashtonovou.

Vrátíme se zpět ke jmenování Hermana Van Rompuye. Jedná se o uznávaného politika, avšak ne příliš výrazného jako je třeba Nicolas Sarkozy či právě Tony Blair. V jeho volbě můžeme vidět neochotu evropských lídrů jmenovat do této funkce výraznou osobnost, která by je svým výkonem zastínila. Ano, zvolme si stálého předsedu ER, ať má EU reprezentanta na delší období, jen aby nám do ničeho příliš nemluvil. Aspoň tak bych viděla důvod proč byl zrovna zvolen Van Rompuy. A to byl možná i důvod, proč Nicolas Sarkozy přestal podporovat Blairovu kandidaturu.

Je těžké jej nyní hodnotit, jakým je ve své funkci. To ukáže čas. Pokud se nenechá převálcovat velkými zeměmi a nebude stát ve stínu předsedy EK, bude dobrým vůdcem. Jak těžké je najít kompromis si vyzkoušel už jako předseda vlády. Stačí své schopnosti využít na evropském poli. Ale je dobře, že byl zvolen člověk, který je v očích Evropanů čistý.

10.3. Vysoký představitel Unie pro SZBP

Tato funkce spojuje dosavadní funkce vysokého představitele pro SZBP (dosud této úřad zastával Javier Solana), předsedy Rady pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy (v této funkci zasedal ministr zahraničních věcí předsednického státu) a komisaře pro vnější vztahy (v oblasti SZBP). Vysoký představitel bude dle Lisabonské smlouvy jmenován ER prostřednictvím kvalifikované většiny.⁴⁸ Jeho jmenování musí schválit předseda EK a jakožto místopředseda EK podléhá schválení EP. Vystupuje jako zmocněnec Rady, místopředseda EK a předseda Rady pro vnější vztahy.

Dle čl. 18 vede SZBP EU. Přispívá svými návrhy k vytváření této politiky a provádí ji jako zmocněnec Rady. Stejně tak jedná i v oblasti společné bezpečnostní a obranné politiky.

Jak již bylo řečeno, je jedním z místopředsedů EK. V rámci EK odpovídá za úkoly, které jí přísluší v oblasti vnějších vztahů, a za koordinaci dalších hledisek vnější činnosti EU. Při plnění těchto úkolů v EK, a pouze pro tyto úkoly, podléhá vysoký představitel postupům,

⁴⁸ MATHIJSEN, P. *A Guide to the European Union Law : as amended by the Treaty of Lisbon*. Vyd. 10. London : SWEET&MAXWELL, 2010. The European Council, s. 651. ISBN 978-1-84703-744-2. s. 109

kteří upravují fungování EK, v rozsahu slučitelném s odst. 2 a 3 čl. 18 Lisabonské smlouvy (čl. 18 odst. 4 Lisabonské smlouvy).

Dle čl. 24 musí vysoký představitel při výkonu své funkce spolu s Radou dbát na dodržování zásad uvedených v tomto článku Lisabonské smlouvy. Také musí dbát na jednotu, soudržnost a účinnost postupů EU.

Vysoký představitel přispívá svými návrhy k vypracování SZPB a zajišťuje provádění rozhodnutí přijatých ER a REU. Jménem EU vede politický dialog se třetími zeměmi a vyjadřuje postoj EU v mezinárodních organizacích a na mezinárodních konferencích.

Při plnění svých úkolů má vysokému představiteli pomáhat Evropská služba pro vnější činnost⁴⁹. Ta působí ve spolupráci s diplomatickými službami členských států.

Článek 33 Lisabonské smlouvy říká, že Rada může na návrh vysokého představitele jmenovat zvláštního zástupce pro jednotlivé politické otázky. Ten pak svou funkci vykonává pod vedením vysokého představitele.

S EP vysoký představitel pravidelně konzultuje hlavní hlediska a základní volby SZBP a společné bezpečnostní a obranné politiky a informuje jej o vývoji těchto politik. Zajišťuje, aby názory EP byly náležitě brány v úvahu. EP může Radě a vysokému představiteli klást dotazy nebo jim dávat doporučení. Dvakrát do roka se koná rozprava o pokroku při provádění výše zmíněných politik.

Co tato funkce přináší nového? Viděla bych její přínos v tom, že zde máme pouze jednoho představitele SZBP a společné obranné politiky. Dřívější úprava se mohla zdát trochu složitá. Měli jsme komisaře pro vnější vztahy a sousedskou politiku, vysokého představitele EU pro SZBP (který byl zároveň i generálním tajemníkem Rady) a předsedu Rady pro všeobecné a vnější vztahy, kterým byl ministr zahraničních věcí státu, který byl zrovna státem předsednickým. Nyní jsou tyto tři osoby zastoupeny v jedné osobě. Pro vnějšího pozorovatele je to jistě praktičtější, když je tam jen jedna osoba místo tří, které se navíc různě střídají.

Do této funkce byla jako první zvolena někdejší britská členka EK, baronka Catherine Ashton⁵⁰. Jak jsem již zmínila výše, tato dáma byla navrhována Velkou Británií, která na poslední chvíli stáhla podporu Tonyho Blaira na post stálého předsedy Rady. V souvislosti s tou funkcí se objevila různá jména jako třeba Ursula Plassnik (bývalá rakouská ministryně

⁴⁹ Evropská služba pro vnější činnost – zcela nová instituce. Bude organizována podle geografického a tématického principu. V jejích řadách bude sloužit třetina úředníků původem z Komise, třetina z generálního sekretariátu Rady a třetina z členských států. Zároveň budou součástí služby i delegace EU ve třetích zemích. Vysoký představitel by tak měla mít k dispozici silný nástroj pro vytváření společné evropské politiky a její prezentaci navenek. Organizaci a fungování této služby stanoví rozhodnutí Rady. Rada rozhoduje na návrh vysokého představitele po konzultaci s EP a po obdržení souhlasu EK.

⁵⁰ zdroj: <http://www.euractiv.cz/evropske-institute/clanek/prvnim-europrezidentem-je-herman-van-rompuy-006769>

zahraničních věcí, která své schopnosti prokázala během rakouského předsednictví v roce 2006), Miguel Angel Moratino (španělský ministryně zahraničních věcí), Frank-Walter Steinmeier (německý ministr zahraničí) a další. Zde můžeme vidět, že většina kandidátů již má bohaté zkušenosti s působením s vedením zahraniční agendy, což je pro post vysokého představitele velmi důležité.

10.4. Španělské předsednictví

Na konec této kapitoly se krátce zmíníme o španělské předsednictví, které proběhlo v 1. pololetí roku 2010. A to proto, že toto předsednictví bylo jakýmsi „pokusným králíkem“, neboť bylo prvním, které se řídilo již novou Lisabonskou smlouvou. Nebyl však čas na nějakou přechodnou fázi. Bylo třeba jednat rychle, neboť Španělsko začalo EU předsedat v době vrcholící finanční krize.

Hned na začátku svého mandátu španělské předsednictví slíbilo, že Lisabonská smlouva bude jeho prioritou. Právě Španělsko mělo možnost jako první udat směr dalšího vývoje. Jako první si mohlo vyzkoušet variantu, kdy předsednictví neleželo pouze na bedrech předsednického státu, ale byly mu nápomocni stálý předseda ER a vysoký představitel pro SZBP. Stálý předseda ER má na starosti řízení pravidelných summitů ER, předseda vlády předsedající země pak má větší roli při summitech se třetími zeměmi.

Priority španělského předsednictví byly následující: postavení EU na světové scéně, práva občanů a hospodářská obnova⁵¹.

A jak se Španělsku dařilo? Jejich předseda vlády, José Luis Zapatero, předsednictví označil a uspokojivé. Ozvali se ale také i kritici. Je pravda, že o španělském předsednictví nebylo moc slyšet. Dle slov Zapatera však nebyl čas na protagonismus ani vůdcování osobního rázu. Bylo třeba adekvátních reakcí. A tak se Španělé zaměřili vytváření skutečné státní politiky v zájmu Evropy i Španělska.

A co se během tohoto předsednictví stalo důležitého a co je možná také zasahování do suverenity států? Je to dohoda členských států, že by EU měla posuzovat národní rozpočty ještě před jejich schválením v dané zemi. Tento návrh má za cíl zabránit opakování současné krize, kdy řada zemí EU hospodaří s nadměrnými dluhy. Potíže nejsilněji dolehly na Řecko, kterému musela eurozóna společně s Mezinárodním měnovým fondem (MMF) přijít na pomoc se záchranným balíčkem. Jde o zásah do suverenity členských států? Dle mého názoru je toto opatření nutné. Pokud státy nejsou schopny samy rozumně hospodařit, potřebují nad sebou někoho, jakousi ochrannou ruku, která jim ukáže správný směr. Záleží také na tom, jak

⁵¹ zdroj: <http://www.eu2010.es/en/presidencia/programapol/>

to bude instituce určená pro tento dohled vykonávat. Měla by dávat doporučení jednotlivým členským státům, co je ještě možné a co už nikoliv. Zkrátka by měla zabránit, aby se některý stát dostal do stejné situace jako Řecko.

Během španělského předsednictví byla otevřena jednání s Chorvatskem hned ve třech kapitolách, které se věnují politice hospodářské soutěže, soudnictví a základním právům a zahraniční, bezpečnostní a obranné politice. Zároveň byla uzavřena jednání v několika jiných kapitolách, čímž se počet uzavřených kapitol vyšplhal na dvacet (ze 35).

Bohužel španělské předsednictví zaznamenalo také několik neúspěchů -nepodařilo se jim zorganizovat summit EU-USA, poté bylo zrušeno i důležité setkání s arabskými a izraelskými vůdci. Panovaly také dost velké zmatky v zahraniční politice. Ministr zahraničí Miguel Angel Moratinos například novinářům zaslal tiskové zprávy za celou EU, přestože toto měla mít na starosti ministryně zahraničí EU Catherine Ashton. Ale to je možno omluvit tím, že Španělsko bylo prvním předsednictvím, na kterém se mělo ukázat, jak bude tento institut fungovat dle nové úpravy.

11. České předsednictví

„Evropa bez bariér“

heslo českého předsednictví

11.1. Přípravy na roli předsednického státu

Česká republika se stala členskou zemí EU 1.května 2004 v rámci tzv. východního rozšíření. O 5 let později teprve jako druhá z těchto zemí (po Slovinsku) předsedala půl roku EU. Bylo to právě 20 let od pádu železné opony a pět let po našem vstupu do EU. Jde také o jedno z posledních předsednictví dle staré úpravy, neboť ještě téhož roku byla ratifikována a tedy i vstoupila v platnost Lisabonská smlouva. Dokázali jsme se dobře připravit na tuto důležitou roli?

Přípravu českého předsednictví od roku 2007 koordinoval Útvar místopředsedy vlády pro evropské záležitosti při Úřadu vlády, který vedl vicepremiér Alexandr Vondra. Již od roku 2006 ČR připravuje pracovníky státní správy prostřednictvím Institutu státní správy na Ministerstvu vnitra (dále jen MV). Na MV byl vytvořen centrální registr všech pracovníků, kteří se zabývají předsednictvím. V tomto registru jsou obecně stanoveny na tyto kategorie jazykové a odborné požadavky, které pracovníci musí splnit. Pro ně Institut státní správy organizuje také kurzy v oblasti institucionální a odborné jazykové přípravy, které jsou zaměřeny na potřeby předsednictví. Institut na těchto kurzech spolupracuje s evropskými institucemi.

Příprava pracovníků probíhala také na resortní úrovni. Jednotlivá ministerstva ve své oblasti působnosti spolupracují s partnerskými resorty v členských zemích, které už mají s předsednictvím zkušenost, snaží se čerpat z této zkušenosti, přijímají stážisty nebo tzv. sekundisty (stážisté mohou přicházet i ze zemí, které budou mít předsednictví po ČR). Velmi užitečné pro ČR byly zkušenosti Rakouska, Finska, Německa a Francie, ale také Slovinska jako první předsednické země, která se připojila v roce 2004. Do těchto zemí byli naši pracovníci vysíláni na stáže.⁵²

Je třeba připravit kalendář akcí předsednictví, který je schvalován na vládní úrovni, poté je dán na vědomí generálnímu sekretariátu Rady, který se spolu s EK podílí na

⁵² HENRYCHYIOVÁ, Jana. *Organizační a komunikační rámec před a během předsednictví ČR v Radě EU*. Článek vytažen ze sborníku *Předsednictví České republiky v Radě EU*. Praha: Institut pro strukturální politiku, o.p.s., 2008. 56 stran. S. 20

spoludotváření svými odbornými názory i organizačními zkušenosti. Vzhledem k počtu zasedání jenom v Bruselu je třeba silné logistické zázemí, které zabezpečuje generální sekretariát Rady.⁵³

Akce se konaly nejen v Bruselu či v Praze ale také v různých regionech ČR. Např. v Hluboké nad Vltavou se konal tzv. Gymnich neboli neformální zasedání ministrů zahraničí. Jak přípravy jednotlivých akcí předsednictví probíhaly si demonstrujeme právě na tomto zasedání. Byly zahájeny na podzim 2007. MZV bylo gestorem této akce a určovalo veškeré její detaily. Jihočeský kraj byl nápomocen zprostředkováním kontaktů na jihočeské instituce zapojené do příprav (NPU České Budějovice, starosta Hluboké n. Vltavou a další). Za bezpečnost zodpovídala Ochraná služba Policie ČR. Vzhledem ke vzdálenosti od Prahy bylo jednou z hlavních výzev řešení otázky dopravy účastníků. Přesun ministrů se na konec realizoval pomocí vládního speciálu z Ruzyňského letiště na letiště do Planě u Českých Budějovic. Ostatní členové delegací byli přepraveni v minivanech v doprovodu operačních vozů Policie ČR. Ministři byli ubytováni v hotelu Štekl, který těsně sousedí se zahradou zámku. Veškerý jejich program byl situován do areálu zámku. Celý zámek se stal červenou zónou, která byla vyhrazena pouze ministrům a evropským korespondentům. Rozhodujícím faktorem pro výběr právě tohoto zámku byla možnost, že zámek lze do určité míry vytopit a že je zde dostatečné hotelové zázemí v okolí zámku. Bylo třeba zajistit také kulturní program pro partnery ministrů a pro delegace na čas, kdy neprobíhalo jednání. Před večerí byl naplánován koncert Dagmar Peckové. Samotná večere pak byla doprovázena barokní hudbou v podání souboru Hipocondria. Pro partnery a partnerky ministrů byla připravena návštěva rehabilitačního centra osob se zdravotním postižením Arpida v Českých Budějovicích, kláštera ve Vyšším Brodě a Českého Krumlova.⁵⁴

Přes všechna úskalí se domnívám, že ČR byla na svou premiéru jako předsednická země dobře připravena, i když jsme mohli často slyšet kritiku ze zahraničí i z evropských institucí, že na rozdíl od jiných zemí jsme málo spolupracovali s ostatními členskými zeměmi EU při přípravě. Samozřejmě, že jsme nemohli být připraveni na vše. A to jsou nečekané události, které se během našeho předsednictví staly a které si více rozebereme v jedné z dalších podkapitol.

⁵³ HRNRYCHYIOVÁ, Jana. *Organizační a komunikační rámec před a během předsednictví ČR v Radě EU*. Článek vytažen ze sborníku *Předsednictví České republiky v Radě EU*. Praha: Institut pro strukturální politiku, o.p.s., 2008. 56 stran. S. 21

⁵⁴ Zpráva o organizační přípravě a průběhu CZ PŘES na MZV. Sekretariát pro přípravu předsednictví MZV. Praha 2009. 26.s. s.22-23

11.2. Priority českého předsednictví

Mottem českého předsednictví, jak jsem již napsala pod název této kapitoly, je „Evropa bez bariér“. Toto motto sjednocovalo jednotlivá témata.

Priority českého předsednictví byly stanoveny v jistém konzultačním mechanismu – nejprve předsednické trio (Francie, ČR, Švédsko) vytvořilo před nástupem francouzského předsednictví 18-měsíční program Rady a muselo se shodnout na řadě aspektů zahrnutých do programu. Všechna tři předsednictví si vzala za úkol úzce spolupracovat s cílem co nejlépe splnit cíle stanovené v programu. Za tímto účelem budou také spolupracovat s ostatními orgány EU, zejména pak s EK a EP na základě jejich příslušných pravomocí.

Prioritní oblasti zájmu každé země jsou determinovány jak vlastními preferencemi, tak i vnějšími faktory. ČR by měla přijít s vlastními nápady pokud jde o směřování unijních politik. Tato ambice by měla být výsledkem vnitrostátních debat a zohledňovat postavení a zájmy ČR v EU, stejně jako dalších členských zemí.

České předsednictví bylo také ovlivněno koncem funkčního období EP a stávající EK. K vnějším faktorům, které mohou ovlivnit předsednické priority, patří očekávaný globální a hospodářský kontext, ve kterém bude naše předsednictví probíhat, dlouhodobé směřování celé EU, plány EK, či obsahové preference Francie a Švédska. K těmto faktorům lze také zařadit fakt, že v USA se ujme úřadu nová administrativa.

S ohledem na výročí pádu železné opony a pětiletému výročí historicky největšího rozšíření EU vnímá ČR zvláště citlivě přetrvávající překážky evropského integračního procesu, zejména v oblasti vnitřního trhu. Přetrvávající existence překážek nedovoluje plně využít potenciálu jednotlivých členských států i EU jako celku. ČR si zároveň uvědomuje, že EU bývá někdy zvenčí vnímána jako uzavřené společenství. Proto se mottem tohoto předsednictví stala právě „Evropa bez bariér“.

Ve vnitřní rovině chce ČR poukázat na existenci přechodných období pro volný pohyb pracovníků, překážky volného pohybu zboží, služeb, osob a kapitálu, problematické fungování vnitřního trhu s energiemi, nadměrné financování tradičních politik (především Společné zemědělské politiky), bránící vyšším investicím do růstově orientovaných politik, potřebu zlepšit a zjednodušit regulatorní prostředí EU, či prohlubovat vzájemnou spolupráci členských států v oblasti justice a vnitra.

Pokud jde o vnější dimenzi, považuje ČR za bariéru nízkou liberalizaci obchodu se třetími zeměmi, nedostatečně fungující energetickou politiku EU, zpomalenou dynamiku rozšiřování EU, existující překážky transatlantické ekonomické spolupráce. Je třeba také pokročit ve vytváření společné migrační a azylové politiky EU v návaznosti na odstraňování

bariér mobility osob mezi členskými státy, stejně tak dosáhnout celkově větší vnější otevřenosti EU.

V návaznosti na své motto si ČR stanovila těchto pět prioritních oblastí:

1. *Evropa konkurenceschopná a otevřená* – zde chce ČR klást důraz na prohlubování konkurenceschopnosti, prosazování 4 svobod a liberální obchodní politiky. ČR by chtěla podporovat tzv. Evropský výzkumný prostor, jehož cílem má být vytvoření jednotného atraktivního trhu práce pro výzkumníky. V oblasti hospodářské soutěže bude ČR podporovat modernizaci evropského soutěžního práva, zaměřenou na přizpůsobení komunitární soutěžní legislativy na podmínky rozšířené EU, dosažení větší přehlednosti a zjednodušení příslušných pravidel. Důležitá je také otázka zlepšování regulatorního prostředí. Pokud jde o volný pohyb osob, je ČR zastáncem zrušení přechodných období ve všech členských státech EU. Volný pohyb osob může přispět k větší produktivitě a inovačnímu výkonu firem tím, že umožňuje přínos nových schopností a myšlenek.
2. *Energetika udržitelná a bezpečná* – ČR se zasadí o důslednou realizaci již probíhajících snah o vytvoření společné strategie pro oblast energetiky, která bude obsahovat i strategickou koncepci k zajištění energetické bezpečnosti celé EU. Posílení spolupráce na tomto poli je nezbytným předpokladem pro stabilní ekonomický rozvoj EU, který do velké míry závisí na pravidelných dodávkách energií. České předsednictví bude také věnovat zvýšené úsilí dosažení pokroku ve vytvoření společného přístupu k energetické politice tak, aby jednotlivé státy co nejvíce spolupracovaly a respektovaly zájmy ostatních.
ČR se také bude věnovat otázkám změn klimatu.
3. *Rozpočet pro budoucnost Evropy* – České předsednictví čekal nelehký úkol zprostředkování diskuse o revizi rozpočtového rámce EU. Stěžejní část diskuse bude spjata s reformou CAP – ČR bude klást důraz na hlavní smysl revize, kterým musí být právě postupné snižování podílu CAP na výdajové stránce rozpočtu.
4. *Evropa jako globální partner* - v oblasti vnějších vztahů je pozornost ČR zaměřena především na jí blízká regiony, což má bezpochyby i své obchodně-ekonomické souvislosti. Primárně se chce české předsednictví zaměřit na transatlantické vztahy, regiony západního Balkánu a východní Evropy. V kontextu nových bezpečnostních hrozeb a rizik a z hlediska bezpečnosti ČR i jejích dlouhodobých zájmů je nezbytné udržet a dále rozvíjet transatlantické vazby mezi EU a USA. Úzká transatlantická spolupráce a udržení výrazné angažovanosti USA v Evropě odpovídá také

dlouhodobým národním zájmům ČR. Transatlantická spolupráce bude jedním z hlavních cílů předsednictví. V rámci SZBP EU bude ČR v době svého předsednictví podporovat účinnou spolupráci mezi EU a NATO, zejména v oblasti budování, rozvoje a financování vojenských kapacit, jejich vzájemného doplňování a případného nasazování do mezinárodních operací. Významným partnerem EU je Rusko. Z předsednictví bude vyplývat řada příležitostí pro intenzivní dialog s Ruskem, včetně konání pravidelného summitu EU-Rusko a zasedání Rady stálého partnerství v různých formátech. V návaznosti na možné schválení mandátu budou s Ruskem pravděpodobně probíhat jednání o nové Dohodě o partnerství a spolupráci. Jedním z velmi důležitých témat ve vztahu k Rusku je zásobování EU energetickými surovinami a energetická bezpečnost. Klíčem ke vztahu EU s Ruskem je zachování jednoty EU.

5. *Evropa bezpečná a svobodná* – v této oblasti se ČR bude věnovat projednávání a schvalování dalšího víceletého plánu pro oblast justice a vnitřních věcí pro období 2010 – 2014. V oblasti azylové a migrační politiky se ČR bude soustředit na implementaci prvních právních nástrojů Plánů ekonomické migrace a Plánu boje proti nelegální migraci. Rovněž se soustředí na dokončení vyjednávání o úpravě směrnice Rady 2003/109 o právním postavení rezidentů ze třetích zemí rozšiřující její působnost na poživatele mezinárodní ochrany. V klíčové oblasti schengenské spolupráce a vízové politiky se české předsednictví zaměří na důsledný dohled nad technickou stránkou projektů SIS II a Vízového informačního systému včetně biometriky. Rovněž bude třeba sledovat pokrok Bulharska a Rumunska v přípravě na začlenění do schengenského prostoru a dokončit práce na implementaci Vízového kodexu. V oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech se bude ČR věnovat projektu vytvoření elektronické sítě národních rejstříků trestů. Soustředí se také na posilování praktických forem vzájemné kooperace v boji proti terorismu a organizovanému zločinu.⁵⁵

⁵⁵ Prioritní oblasti předsednictví ČR v Radě EU v prvním pololetí roku 2009. Útvar místopředsedy vlády pro evropské záležitosti. Praha 2007

11.3. Průběh českého předsednictví a důležité události, které se během něj staly

Dobré předsednictví se nepozná ani tak podle toho, jak je připraveno na rutinní záležitosti, ale spíše podle toho, jak dokáže reagovat na nečekané události. Tímto testem si prošlo i české předsednictví. Start byl velmi ostrý. Hned v lednu se vyhrotila plynová krize mezi Ruskem a Ukrajinou a konflikt v Gaze. Pokud jde o „plynovou krizi“, 7.1. 2010 se zcela zastavil tok plynu z Ruska do Evropy. Slovensko, ale především Balkán se ocitli ve vážných problémech. Krize zasáhla především Bulharsko, které na ruském plynu zcela závislé a jeho zásobníky jsou malé. Na několik dní se tam zastavil průmysl a lidé mrzli. Dodávky plynu byly obnoveny až 20.1. také díky jednání českého předsedy vlády, který vedl jednání jménem EU. Ukrajina a Rusko zasedli k jednomu stolu, problém však nebyl vyřešen navždy.

Druhým testem českého předsednictví se stal konflikt na Blízkém východě. 4.1. se vydala na Blízký východ delegace vedená českým ministrem zahraničí, aby jednala s palestinskou i izraelskou stranou. Na území Palestiny se setkala s francouzským prezidentem Nicolasem Sarkozym, který vedl paralelní misi. Podle Sarkozyho má Francie za region zvláštní odpovědnost, protože se jí podařilo navázat přátelství a důvěru se všemi zúčastněnými. Můžeme to však vidět také jako míchání se do záležitostí českého předsednictví. Nicolas Sarkozy možná nevěřil tomu, že by nováčci jako je Česká republika zvládli takové jednání a pro to se do toho pustil sám. Český ministr zahraničí zavítal o 14 dní později znovu, tentokrát do Egypta, aby jednal o vývoji v Gaze. 19. 1. pak svolává české předsednictví do Bruselu dvě schůzky – jedna je vedena s Izraelem, druhá se zástupci Palestinské samosprávy a okolními zeměmi. Podařilo se prosadit otevření humanitárních koridorů. Jak se zdá, české předsednictví nezačalo špatně.

Kromě těchto událostí se konaly i kulturní události – bylo slavnostně zahájeno české předsednictví v Národním divadle a konal se Český ples v Bruselu

V únoru způsobilo poprask (zejména ve výhodní Evropě) vystoupení Nicolase Sarkozyho, kdy mluvil o stěhování automobilek domů do Francie. Tím otevřeně podpořil protekcionismus. Český předseda vlády se proti tomu ostře ohradil. I díky tomuto tématu je svolán mimořádný summit na 1. 3. do Bruselu. Tento summit byl svolán na nátlak francouzského prezidenta, kterému chyběla ve vedení EU akce proti krizi. Tento summit se stal velkým úspěchem českého předsednictví, jemuž se podařilo prosadit jednotný postoj EU k řešení krize.

V březnu si EU na pražské konferenci „Pět let poté“ připomíná historicky největší rozšíření EU. Ze závěrů této konference vyplynulo, že na rozšíření si vydělaly nejen

přístupující země, ale i státy původní patnáctky. Kromě toho také 13.3. přijal český premiér spolu s ministrem zahraničí generálního tajemníka Jaap de Hoop Scheffera. NATO slavilo 60 let své existence. 19. a 20. března se v Bruselu sešla ER, která se mimo jiné v závěru dohodla na protikrizových opatřeních v době hospodářské krize. Rovněž schválila projekt Východního partnerství, jehož oficiální zahájení stanovila na květen 2009. ČR zde prosadila všech pět bodů, se kterými na summit přijela, včetně balíku 5 mld. eur na pomoc ekonomice, mj. v energetice. 200 mil. eur bylo po dlouhých a složitých jednáních přiklepnuto také na projekt plynovodu Nabucco.

Černý den pro české předsednictví, a řekla bych i rána od pás, přišla 24. 3., kdy vláda téměř v polovině předsednictví padla. Poslanecká sněmovna jí vyslovila nedůvěru. Podobnou situaci EU za posledních deset let nezažila. Hlasování o nedůvěře vyvolala opoziční ČSSD a komunisté se k ní přidali. K potopení vlády nakonec přispěli i čtyři koaliční poslanci. O dva dny později podala vláda Mirka Topolánka demisi. Více se této problematice budeme věnovat v následující podkapitole.

Zato úspěšně dopadlo pro české předsednictví plenární zasedání EP, kde poslanci posvětili řadu návrhů, o něž české předsednictví usilovalo – např. „třetí energetický balíček“, který upravuje pravidla pro fungování trhu s energiemi.

Pozornosti médií neuniklo vystoupení Mirka Topolánka ve štrasburském plénu, kde označil plán USA proti dopadům hospodářské recese za „cestu do pekel“. Bouřlivější reakce nastala hlavně proto, že do návštěvy amerického prezidenta Baracka Obamy zbývalo pár dní.

28.3. se na zámku Hluboká nad Vltavou v jižních Čechách uskutečnilo neformální zasedání ministrů zahraničí pod vedením Karla Schwarzenberga. Na programu byla témata jako Blízký východ, Bělorusko a západní Balkán. V rámci debaty k Blízkému východu ministři zhodnotili aktuální situaci v regionu, přičemž zvláštní pozornost byla věnována Sýrii, Palestinské samosprávě a Izraeli. Jednání k západnímu Balkánu potvrdila sdílený zájem na pokračování procesu integrace zemí regionu do EU a poukázala na možné hrozby v podobě dopadů finanční krize na region.

Duben se odehrával ve znamení čtvrtých setkání mezinárodních organizací. Již 2.4. se v Londýně konala vrcholná schůzka států G20. Summit se zabýval finanční krizí a její dopady. Česká republika jako zástupce EU měla jedinečnou možnost se dostat na summit, kde mají přístup jen zástupci nejlivnějších ekonomik světa, které tvoří 90% světové produkce a 80% světového obchodu. Krátce poté schůzce NATO ve Štrasburku, kde se projednávala vojenská a bezpečnostní spolupráce.

Pro ČR byla velmi významná návštěva amerického prezidenta Baracka Obamy v Praze, kde přednesl zásadní projev proti jadernému ozbrojování. Poté se v Praze zúčastnil summitu EU-USA, který kromě jiného zahájil vztahy EU s novou americkou administrativou. Summit přinesl společné prohlášení EU a USA odsuzující Severní Koreu za odpálení rakety dlouhého doletu Tepodong-2.

6.4. se české politické strany dohodly, že v čele nové úřednické vlády bude stát šéf Českého statistického úřadu Jan Fischer.

28.4. převzal Mirek Topolánek jako předseda ER z rukou albánského premiéra Saliho Berishi přihlášku jeho země do EU⁵⁶.

Na konci měsíce české předsednictví svolalo mimořádné zasedání ministrů zdravotnictví kvůli tzv. prasečí chřipce.

Začátkem května Senát ČR schválil Lisabonskou smlouvu, čímž bylo završeno parlamentní kolo ratifikace v ČR. Smlouva ještě čekala na podpis českého prezidenta, který tvrdil, že počká, jak dopadne ratifikace v ostatních zemích. V poslední fázi v té době byla ratifikace také v Polsku a v Německu, kde o ní rozhodoval Ústavní soud. Irové smlouvu v prvním referendu odmítli, ve druhém již prošla.

Objevil se také problém, kdo po pádu vlády povede Radu. V následujícím období byla totiž naplánována řada summitů, kterou uzavíralo setkání ER v červnu. V Praze se na začátku května konají hned tři velké summity – summit Východního partnerství, summit k zaměstnanosti a summit o jižním koridoru („Nová Hedvábná stezka“), který hledá alternativní cestu, jež by Evropě zajistila dostatek různých zdrojů energie⁵⁷. Krátce po tomto summitu odstupuje kabinet Mirka Topolánka a do čela EU se staví noví ministři v čele s Janem Fischerem, který se tak stává novým předsedou ER.

20. 5. se v Praze koná 11. summit EU-Čína, kde EU zastupuje prezident ČR, Václav Klaus⁵⁸. Podle očekávání se jednalo především o vzájemných obchodních vztazích. Došlo však i na téma dodržování lidských práv v Číně.

O dva dny později se dění přesunulo až do dalekého Chabarovsku na Sibiři, kde se pod vedením prezidenta Václava Klause odehrál summit EU-Ruská federace⁵⁹. Hlavní témata byla energetika, obchod a bezpečnost. Dle očekávání se nepodařilo nalézt shodu v oblasti energetiky. Ruský prezident Medveděv nepřímou naznačil, že plynová krize, jako byla v lednu,

⁵⁶ zdroj: <http://eu2009.cz/cz/news-and-documents/news/mirek-topolanek-prijal-prihlasku-albanie-do-eu-18959/>

⁵⁷ zdroj: <http://eu2009.cz/cz/news-and-documents/press-releases/topolanek-jizni-koridor-by-mel-byt-moderni-obdobou-hedvabne-stezky-21594/>

⁵⁸ zdroj: <http://eu2009.cz/cz/news-and-documents/news/prezident-bude-ridit-summit-evropska-unie-cinska-lidova-republika-23477/>

⁵⁹ zdroj: <http://eu2009.cz/cz/news-and-documents/news/summit-eu-rusko-23673/>

se klidně může kdykoliv opakovat. Řekl, že nebude dávat žádná ujištění v této oblasti, neboť ta by měl dávat ten, kdo má za plyn platit, což je v tomto případě Ukrajina. Dále také ruská strana naznačila, že v případě přijetí Lisabonské smlouvy, která ruší půlroční rotující předsednictví, by se summit EU-Rusko mohl konat jednou do roka. Dosud se konal dvakrát do roka – jednou během každého půlročního předsednictví. Dle českého prezidenta tento summit posílil důvěru mezi EU a Ruskou federací, která byla narušena rusko-gruzínskou válkou o Jižní Osetii, v níž se EU postavila na stranu Tbilisi, a lednovým rusko-ukrajinským sporem o plyn.

V červnu proběhly dvě události důležité pro evropské instituce – volby do Evropského parlamentu a potvrzení José Manuela Barrosa ve funkci předsedy EK. Kromě toho se také konal summit EU – Pákistán a neformální summit EU – Jordánsko. Pokud jde o volby do EP, ty skončily vítězstvím středopravého uskupení EPP-ED.

Volba předsedy EK nebyla tak snadná, jak by se mohlo zdát. Strana zelených v EP odmítala znovuzvolení José M. Barrosa do čela EK, neboť prý podporoval velké země na úkor malých. Nakonec byl José Manuel Barroso, bývalý portugalský předseda vlády, ve své funkci potvrzen. A to jak na půdě EP, tak na půdě ER, kde byl prakticky jediným kandidátem. „Portugalský chameleon“, jak je někdy nazýván kvůli své schopnosti rychle převlékat kabát, se nakonec stal stravitelný téměř pro všechny. Bylo to jedno z klíčových rozhodnutí na summitu v Bruselu (18. – 19.6.). Dále se představitelé sedmadvacítky shodli na novém rámci evropského finančního dohledu, na společném postupu při ochraně klimatu a schválili záruky slíbené Irsku kvůli Lisabonské smlouvě. Na konci českého předsednictví se také znovu rozproudila přístupová jednání s Tureckem⁶⁰.

Červen byl také ve znamení hodnocení českého předsednictví. Na jedné straně bylo poukazováno na konflikty v české politice, které způsobily pád vlády uprostřed předsednictví Radě EU a následně vyvolaly rozpaky nad schopností České republiky předsedat Evropské unii. Naopak s pozitivními ohlasy se setkal úvod předsednictví a řešení plynové krize. Více pak v samostatné kapitole.⁶¹

⁶⁰ zdroj: http://eu2009.cz/en/news-and-documents/news/*kopie-1:-the-czech-presidency-works-until-very-last-day-26648/

⁶¹ Evropské starosti: od Gazy až po referendum v Irsku. *MF Dnes*. 1.7. 2009, 156, s. E6-E7
zdroj: <http://www.euroskop.cz/8910/sekce/chronologie-predsednictvi/>

11.4. Pád vlády během předsednictví

Proč vlastně musela česká vláda padnout právě ve chvíli, kdy se na Českou republiku upíraly zraky celé Evropy? Musely si vládnoucí strana a opozice vyřizovat účty právě v tuto chvíli? Ale proč ne? Vždyť taková příležitost se nemusí opakovat. Jedinečná možnost, kdy srazit vládu a zamezit tak úspěchu protivníka. Někteří čeští představitelé neunesli prohru a rozhodli se vyřídit se své účty právě teď. Rozhodli se použít starého pravidla „Oko za oko, zub za zub“.

A stačilo jen málo, aby ČR nebyla celé Evropě pro smích a dokázala, že i ona je schopna něco dokázat, i když patří k menším státům a nebývá o ní příliš slyšet. Mohla to dokázat, kdyby nebylo pár uražených malicherných politiků, kteří nemyslí na blaho své země, ale jen a jen na sebe. Je to velká škoda. Tak mohla jen dokázat Nicolasi Sarkozymu a dalším, kteří v české předsednictví příliš nekládali naději, že měli pravdu. To, co se stalo, jen odráží naprostý nezájem české společnosti o cokoliv, co se netýká vlastního pohodlného života. Navíc je velmi zajímavé, že český kabinet položila strana, která je v EU vnímána jako proevropská.

V čele nové úřednické vlády pak stanul do té doby příliš neznámý Jan Fischer. Do Bruselu začali jezdit noví lidé jistě zkušenější a znalí dané problematiky, ale jak to bude ČR vypadat před zbytkem Evropy? Jeden nejmenovaný europoslanec na jedné konferenci prohlásil, že pokud se závěry předsednictví v EP vystoupí v červnu někdo jiný než Mirek Topolánek, on půjde do bufetu na kávu. Objevili se také spekulace, že by ČR mohla kormidlo předat Švédsku. To by ovšem nebylo příliš reálné, neboť by s tím museli souhlasit všechny členské státy.

A jaké reakce se na tento krok české opozice objevily? Do ČR se ohledně pádu vlády během předsednictví opřel bývalý rakouský kancléř Wolfgang Schüssel, jenž jako kancléř předsedal Radě první půlrok v roce 2006. Sám prý jako kancléř zvažoval vyhlášení předčasných voleb během předsednictví. Ale i když by měl větší možnost zvítězit, neudělal to. Nechtěl ohrozit rakouské předsednictví. A to, co se v ČR během předsednictví EU odehrává a jakým způsobem byla za pomoci "zákulisních pletich" svržena vláda, "bych nikdy nepovažoval za možné. Jsem z toho na rozpacích," uvedl bývalý rakouský kancléř. Od Čechů požaduje "minimum pochopení. Češi musí sami vědět, proč vstoupili do EU a co teď musí udělat, aby EU udrželi při životě."⁶²

Nejen za pád vlády uprostřed řízení Evropy, ale i výroky prezidenta Václava Klause, ČR kritizoval český spisovatel, diplomat a básník Jiří Gruša. Prohlásil, že něco takového

⁶² Zdroj: <http://www.euroskop.cz/38/11629/clanek/sch-ssel-kritizoval-vnitropolitickou-situaci-v-cr/>

očekával, ale ne tak hloupého, řekl doslova. Praha si podle něj škodí sama. "Začalo to už spornou plastikou Entropa. Když se dává Evropa do souvislosti s entropií, s rozkladem a k tomu se nabízí umělecké dílo, říká se, že to nemůže jít dobře. Evropa dala Česku od Karla IV. znovu šanci něčím pohnout. A Česko tuto šanci nevyužilo," tvrdí Gruša v rozhovoru pro rakouský deník Kurier.⁶³

Nejrozsáhlejší komentář zveřejnil ruský *Kommersant*, který za hlavní přednost nového českého premiéra Fischera označuje to, že dosud nikdy neprojevil žádné politické ambice a z premiérského křesla se mívá vracet do předchozí funkce. Zároveň však deník zdůrazňuje, že tento doposud neznámý pražský úředník bude po tři měsíce řídit Evropskou unii, než její vedení v červnu převezme Švédsko.

"Doted' se v republice debatuje o tom, jak velkou škodu způsobila opozice (odvoláním vlády Mirka Topolánka) prestiži Česka jako předsedající země. Nový premiér nyní bude nucen se za chodu zapojit do přípravy nastávajících summitů EU s Ruskem, Čínou, východoevropskými státy a možná ještě i s USA, nemluvě o práci s vedením členských zemí unie při řešení politických a hlavně ekonomických problémů," poznamenal *Kommersant*. Postup vůdce opozice Jiřího Paroubka lze prý však naprosto chápat, protože "není politika, který by nevyužil kritické situace svého oponenta k tomu, aby jej zbavil postavení a sám o ně neusiloval", a to tím spíše, že podle průzkumů sociální demokraté mohou počítat s přesvědčivým vítězstvím v nastávajících volbách.

Francouzský deník *Le Figaro* přišel s titulkem: Český premiér "bez politických ambicí", a cituje *Hospodářské noviny*, že právě proto byl Fischer do této funkce vybrán. Podle *Libération* "je to tedy euroskeptický Václav Klaus, který má opět navrch". S odvoláním na český vládní zdroj *Libération* dodává, že Klaus "povede evropské vrcholné schůzky, aby zajistil kontinuitu". Zde bych uvedla, že se domnívám, že Václav Klaus není ve svržení vlády zcela nevinně. Mohli jsme dlouho sledovat nevráživost mezi ním a Mirkem Topolánkem.

Maďarské levicově liberální noviny *Népszabadság* píše, že nová česká vláda bude ve skutečnosti konzervativně-sociálnědemokratickou velkou koalicí, i když se oficiálně nazývá vládou expertů. "Každý je spokojen," pokračuje deník. "Snad s výjimkou ministra pro evropské záležitosti Alexandra Vondry, který se může trápit tím, že jeho země kvůli vnitropolitickému zmatku nesklidí diplomatické vavříny, které jinak k předsednictví EU patří. Co je to však v porovnání se skutečností, že Čechy nyní čekají klidné - od zákopových bojů politiků v zásadě odproštěné a hospodářskými problémy nepříliš zastíněné - svátky," dodává *Népszabadság*.

⁶³ Zdroj: <http://www.euroskop.cz/38/11649/clanek/grusa-kritizuje-ceske-predsednictvi-eu/>

"Neznámý nestraník," tak označují nového českého premiéra německé deníky. Der Spiegel dokonce přidává větu nově jmenovaného Fischera "Nejsem politik," a dodává, že prioritou českého premiéra bude předsednictví EU a úkoly z toho vyplývající. Představit se Fischer má na summitu k východnímu partnerství. Spiegel se současně ptá, jaký postoj zaujme tento "premiér bez ambicí" k Lisabonské smlouvě, kterou čeká boj v Senátu, a k níž se Fischer doposud nevyjádřil. Právě přijetí Lisabonské smlouvy je důležité pro další vývoj EU. Doufám, že ČR nebude tou zemí, která tuto smlouvu odmítne, neboť reforma EU je nevyhnutelná, pokud má dojít k dalšímu rozšiřování a reformě. Když se tak díváme na reakce ze světa, říkáme si, že by mnohem jednodušší a pro naši zemi prospěšnější, nechat si politické pletichy na konec předsednictví a sjednotit se v zájmu země. Prezident Klaus prohlásil, že v případě potřeby je ochoten se do chodu předsednictví zapojit. Nakonec na několika summitech v roli předsedy Rady vystoupil. Je to dobrý nápad dát do čela EU jednoho z největších euroskeptiků a odpůrců Lisabonské smlouvy? A který navíc nepovažuje předsednictví za nic důležitého - *"Evropské předsednictví je nevýznamná věc. Je to taková hra na demokracii. Zvládlo to Slovinsko, které je desetkrát menší než my,"* reagoval prezident loni v říjnu na dotazy, zda Česko předsednictví zvládne.⁶⁴ Podle mě to ale není nevýznamná věc. Na tuto akci se členská země musí pečlivě připravit. V té době jsme neměli žádného prezidenta EU ani stálého předsedu Rady, tudíž současný předseda Rady je vrcholným představitelem EU vedle předsedy Evropské komise. Předseda Rady mluví hlasem EU. A to není nezanedbatelná úloha. Nemůžeme říct, že by se v této roli nedalo nic dokázat – stačí se podívat na Angelu Merkel, která byla v roli předsedy Rady velmi úspěšná. Nebo dnes již bývalého dánského premiéra Anderse Fogha Rasmusena. Tomu se podařilo uzavřít na summitu v Kodani v prosinci roku 2002 přístupová jednání s 10 nově vstupujícími zeměmi. Potom to mohlo vypadat tak, že předsednictví bereme jako nějaký „vedlejší úkol“. Když už to na nás vyšlo, tak to teda bereme, vykonávat tuto roli bude ten, kdo bude mít zrovna čas. Možná i proto bych řekla, že je lepší, když nyní máme stálého předsedu Rady. Snad bude těmto excesům do budoucna předcházeno. A mělo by jim být předcházeno. V zájmu celé EU. Pokud má být skutečně rovným partnerem ve světové politice.

A jaký vliv to nakonec mělo na úspěch předsednictví? Lze to shrnout jednou větou – pokud se v prvních měsících vedly debaty o úspěchu či neúspěchu předsednictví, kde si ČR stála poměrně dobře, tak pád české vlády tyto debaty uzavřel jednoznačným prohlášením „Češi to nezvládli“. Teď by si ti, kteří českou vládu v toto nejnevhodnějším okamžiku svrhli,

⁶⁴ Zdroj: <http://domaci.ihned.cz/c1-36635660-klaus-ubezpecil-eu-kdyz-bude-treba-predsednictvi-dokoncim-ja>

položit otázku: „Stálo nám to za to?“. A pokud jim na srdci leží blaho a pověst české země, jejich odpověď by měla být NE. Ještěže byl vybrán právě Jan Fischer a jeho úřednická vláda, kteří dokázali naše předsednictví dovést do konce jakž takž úspěšně, za což byla ČR mnohými zahraničními představiteli pochválena.

11.5. Zhodnocení českého předsednictví

Televizní spot českého předsednictví hlásal :“Evropě to osladíme“.⁶⁵ A osladili to Češi Evropě doopravdy? Nebo to bylo jen samolibé napařování? Tento slogan vyvolával rozdílné interpretace. Někdo může ironicky poznamenat, že ČR to pádem vlády Evropě skutečně osladila. Jisté je, že na české předsednictví se určitě nezapomene. Ať už díky právě pádu vlády v jeho průběhu nebo díky jeho zpochybňování na začátku.

České předsednictví se na rozdíl od slovinského nesmířilo s tím, že nechá některé otázky následujícímu předsednictví velkého státu (v případě Slovinska to byla Francie). ČR se nevzdávala svých pravomocí a snažila se je využít. Což možná vadilo některým ambiciózní evropský politikům.

Jak jsem již nastínila v předchozí kapitole, asi nejvíce pohled na české předsednictví ovlivnil zmiňovaný pád vlády. Pro mnohé evropské představitele se tato událost stala nepochopitelnou a ze strany ČR ji mohli pochopit jako fatální nezodpovědnost vůči EU. Nejenže představitelé třetích zemí jednají každý půlrok s někým jiným, teď se dokonce předseda ER vystřídal již po čtvrt roce. I proto je rozumné zavést institut stálého předsedy Rady. V neposlední řadě se také možná zdá pro mnohé Evropany nepochopitelné, že vládu svrhla právě strana, která je vnímána jako proevropská.

ČR si ovšem v některých ohledech zaslouží i pochvalu. Především za to, jak se vypořádalo s dvěma krizemi, které se mu postavily do cesty již na začátku. České předsednictví si také vysloužilo pochvalu za svou připravenost. Podařilo se jim dotáhnout do konce 84 předpisů a legislativních návrhů. Velkými tématy byla také finanční krize a protekcionismus, kde ČR přes výhrady některých zemí prosadilo svou vizi. Jan Fischer se ukázal jako osoba, která je schopna vést citlivá jednání. Na konci byla ČR pochválena několika evropskými státníky včetně Nicolase Sarkozyho. Nebyla to však jen zdvořilostní fráze?

Předseda EK, José Manuel Barroso, který se po celé české předsednictví spíše soustředil na své znovuzvolení (což mimo jiné dokazuje i skutečnost, že místo aby jel

⁶⁵ zdroj: http://zpravy.idnes.cz/evrope-to-osladime-hlasi-vladni-kampan-k-ceskemu-vedeni-eu-p3c-/domaci.asp?c=A080904_102916_domaci_jw

s českou delegací do Moskvy, vydal se Barroso na kongres německé křesťansko-demokratické strany žádat o podporu při druhé kandidatuře na post předsedy EK), ČR také pochválil, zároveň však konstatoval, že to byla „jízda po hrbolaté cestě“.⁶⁶ To je pravda.

⁶⁶ KOUBOVÁ, Kateřina. Barroso: Jízda přes hrboly. *MF Dnes*. 1.7.2009, 156, s. E2.

12. Závěr

Tato práce také zabývá institutem předsednictví od jeho vzniku až do současnosti. Klade si otázky, zda byla lepší stará úprava, kdy EU řídil předseda vlády, popř. prezident, předsednické země, nebo zda je lepší současná úprava, kdy je zvolen stálý předseda Rady na 2,5 roku. Došla jsem k závěru, že novější úprava je lepší toho důvodu, že tak nebude docházet k neustálé změně v čele EU a především bude zabráněno, aby nastaly zmatky v případě, že vláda předsednické země bude sesazena uprostřed mandátu předsednictví. I když tato instituce možná vadí některým zemím, které jsou v EU již delší dobu a chtěly by rozhodovat o většině věcí. Možná že to napomůže i větší rovnováze mezi novými a starými členskými zeměmi. To zase záleží na tom, jaká osobnost bude do této funkce zvolena.

Dále se práce zabývala také vybranými státy v době předsednictví a především předsednictvím českým. Připravila se ČR na roli předsednického státu dobře? Domnívám se, že ano, i když především ze zahraničí jsme mohli slyšet kritiku, že jsme příliš málo spolupracovali s ostatními zeměmi při přípravě předsednictví. Další otázkou je, zda bylo úspěšné a nakolik jeho obraz ovlivnil pád české vlády. Dospěla jsem k závěru, že české předsednictví v některých ohledech úspěšné bylo. Podařilo se mu splnit některé úkoly a ukázat některým, kteří o něm pochybovali, že i malá země a nováček v EU k tomu dokáže řídit celou Evropu, i když je to jízda přes hrboly, jak prohlásil předseda EK, José Manuel Barroso. Svržení vlády v době výkonu předsednictví nepřidá na obraze žádnému předsednictví, natož předsednictví země, které bylo zpochybňováno ještě předtím, než začalo. Obraz českého předsednictví v očích Evropy to pokazilo. České předsednictví totiž až do pádu vlády vnímáno jako celkem úspěšné. Ovšem po pádu vlády se ze všech stran ozvala kritika. A rozhodně neoprávněná. Pro předsednickou zemi by se během půl roku, kdy předsedá, tato role měla stát prioritou a měla by myslet především na zájmy celé EU. A ne ji vystavovat takovému zmatku.

13. Summary

I think the Presidency is very important institut of the European Union. One of the EU member states takes a Presidency every halfyear. It depends on the member state how is its Presidency. That is why is important the person of Prime Minister or President of the member state because he is chief of the EU.

This thesis deals wih the institute Presidency from his birth until this time. Ask what is better for the European Union – presidency with president changing every halfyear or permanent president of the European Council. I mean the second alternative is better for Europe. We should not have a situation which we know from the Czech Presidency. This institut may help to more stability in Europe.

In another part of my thesis I deal with several member states and their presidencies, mainly the Czech Presidency. Was the Czech Presidency succesful? I mean it was quite succesful, although there were mistakes like fall of the goverment during the time of Presidency. Fortunately there was a new goverment which was able to carry on the work its predecessor.

14. Prameny a literatura

14.1. Literatura

FIALA, Petr. PITROVÁ, Markéta: *Evropská unie*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. 744 str. ISBN 80-7325-015-2

KANIOK, Petr. *Předsednictví Rady EU : příběh půlstoletí*. Petr Kaniok. 1. vyd. Brno : Masarykova univ., 2008. 173 s. ISBN 978-80-210-4765-5

MATHIJSSEN, P. *A Guide to the European Union Law : as amended by the Treaty of Lisbon*. Vyd. 10. London : SWEET&MAXWELL, 2010. The European Council, s. 651. ISBN 978-1-84703-744-2.

SCHRÖTTER, Hans Jörg. *Aktuální slovník Evropské unie : Politika, hospodářství, dějiny, kultura*. Vyd. 1. Praha : BRÁNA, 2003. Rada Evropské unie, s. 224. ISBN 80-7243-167-6

VEBER, Václav. *Dějiny sjednocené Evropy*. 2. vyd. Praha: NLN s.r.o., 2009 812 str. ISBN 978-80-7106-570-8.

WEIDENFELD, Werner; WESSELS, Wolfgang. *Europa von A bis Z : Taschenbuch der europäischen Integration*. Vyd. 9. Berlin : Institut für Europäische Politik, 2006. Europäischer Rat , s. 496. ISBN 3-8329-1378-5.

ZBÍRAL, Robert: *Teorie a praxe vyjednávání v Radě Evropské unie*. 1. vyd. Brno, Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2008. Monografie; 215 s. ISBN 978-80-210-4806-5

14.2. Internetové zdroje

www.eu2009.cz

www.eu2010.es

www.euractiv.cz

www.euroskop.cz

www.idnes.cz

www.ihned.cz

14.3. Právní předpisy

Amsterodamská smlouva

Smlouva o EU ve znění Lisabonské smlouvy

Smlouva o založení ES

14.4. Noviny a časopisy

Mladá fronta Dnes

Mezinárodní politika

14.5. Další zdroje

HENRYICHOVÁ, Jana. *Organizační a komunikační rámec před a během předsednictví ČR v Radě EU*. Článek vytažen ze sborníku Předsednictví České republiky v Radě EU. Praha: Institut pro strukturální politiku, o.p.s., 2008. 56 stran.

PITROVÁ, Lenka a kol. *Když se řekne Lisabonská smlouva*. Odbor informování o evropských záležitostech Úřadů vlády ČR. Praha 2008

Prioritní oblasti předsednictví ČR v Radě EU v prvním pololetí roku 2009. Útvar místopředsedy vlády pro evropské záležitosti. Praha 2007

Zpráva o organizační přípravě a průběhu CZ PRES na MZV. Sekretariát pro přípravu předsednictví MZV. Praha 2009. 26.s